

ЛАО-СЗИ



ДАО ДЭ СЗИН

Китоби роҳ ва фазилат



ЛАО-СЗИ

ДАО ДЭ СЗИН

Китоби роҳ ва фазилат

ББК: 94.8 (5 хит)

Л-24

УДК: 895.1 – 8

**Ин асари арзишманд бо кумаки молиявии
Маркази мубодилаи фарҳангии Тоҷикистону Чин
ба чоп расидааст.**

**Мураттиби китоб – Парвиз Давлатзода
Муҳаррири масъул – Зафар Сайидзода
Тарҷумон – Воҳид Ғаффорӣ**

**Лао-Сзи. Дао дэ Сзин. Китоби роҳ ва фазилат. –
Душанбе: «Контраст», 2020. – 152 сах.**

«Дао дэ сзин» (Китоби роҳ ва фазилат)-и Лао-Сзи ганчинаи арзишманди андешаву хиради чинӣ ва яке аз бузургтарин китоб дар таърихи башар аст, ки масири фарҳанги ҷаҳонро садсолаҳо пеш муайян кардааст. Ба рози шуҳрат ва мондагории ин асари бостонӣ хонанда аз нашри ҳозир, ки нахустин тарҷумаи «Дао дэ сзин» ба забони тоҷикӣ мебошад, пай хоҳад бурд.

Барои пайравони даосизм ва миллионҳо алоқамандони фалсафа дар ҷаҳон «Дао дэ сзин» на танҳо асари дӯстдошта, ҳамчунин дастури хушмандӣ, роҳнамо дар пайроҳаҳои печидаи сарнавишт ва, умуман, китобест, ки метавонад ба инсон шеваи зиндагии фарзона ва ҳадафмандро ёд диҳад.

Умедворем «Дао дэ сзин» – ёдгори қадимаи андешаҳои файласуфи шаҳири чинӣ, ки барҳақ «китоби фарзонагӣ»-аш ном мебаранд ва, инак, ба китобдӯстони тоҷик тақдим мегардад, дархӯри завқу таъби хонандаи гиромӣ хоҳад гашт.

ISBN 978-99975-56-69-1



**Сухане чанд дар бораи Лао-Сзи
ва китоби ӯ «Дао дэ сзин»
(Китоби роҳ ва фазилят)**

Пеш аз он ки дар бораи Лао-Сзи – яке аз бузургтарин хирадмандони Чин, поягузори даосизм – сухан бигӯем, лозим медонем нигоҳи кӯтоҳе ба фарҳангу тамаддуни ин кишвари шигифтангез андозем.

Тамаддуни Чин ҳаммонанди тамаддуни Мисру Бобул бостонӣ аст, вале бо қадимии ғайриодии худ, ки чандин ҳазорсолаҳоро дар бар мегирад, фарқ мекунад. Чин ягона кишвари бузурги бостонӣ аст, ки бунёди ахлоқию маънавии мардумаш, бо вучуди ғасбу истилоҳои аҷнабиён, аз ҳар гуна таъсир покиза мондааст. Сабаби ин, ба ақидаи пажӯҳишгарон, дар ҷаҳонбинии чиниёни бостон будааст, ки нисбат ба ҳокимони худ ҳамчун ба писарони осмон ва ноибони Худо дар рӯи замин рафтор мекардаанд. Ягона тақозое, ки мардум аз фармонравоёни хеш доштааст, риояи дастурҳои худоён будааст, ки дар шакли қонунҳо аз замонҳои дер вучуд доштаанд.





Масъулияти вазнине, ки ҳар фармонравои Чин дар баробари ин мардуми пайрави адолати осмонӣ эҳсос мекард, ҳамеша майли ўро барои ба кор бурдани равиши дар аҳди қадим маъмули зулму истибдод, фурӯ менишонд. Аммо рӯиҳамрафта таърихи Чини бостон яқсара таърихи ҳокимони адолатхоҳу раиятпарвар набуда, иборат аз давронҳои тиллоӣ ва низ марҳалаҳои муборизаҳои шадид барои ба даст овардани тоҷу тахт будааст. Дар яке аз чунин давронҳои пурошӯб тақдири таърихӣ ба Чин ду марди доррои хиради бузургро эҳдо намуд, ки таълимоти офаридаи онҳо то ба имрӯз бахши муҳимеро аз зиндагии мардуми ин кишвар муайян менамоянд. Ин ду марди фарзона Лао-Сзи ва Конфутсий мебошанд.

Дар соли 221 пеш аз милод дар Чин сулолаи Син ба қудрат расид. Бо он ки замони ҳукмронии ин сулола бисёр кӯтоҳ буд (то ба соли 207 пеш аз милод), дар ин фосола дар кишвар рӯйдоди муҳим – муттаҳид гардидани Чин – ба вуқӯъ пайваст. Дар замони ҳукумати сулолаи баъдӣ – Хан (то соли 220 милодӣ) – низ ин кишвар аз иттиҳоди сиёсӣ бархӯрдор буд.

Садсолаи пеш аз даврони ҳукумати сулолаи Син даврони фурӯпошии давлат ва дастгоҳи иҷти-





мой буд. Дар ин марҳала барои ба даст овардани зимомии ҳукумат ашрофиёни қудратгумкарда ва олигархияи рӯ ба рушд дар рақобат буданд. Давлат аз ҳам рехтаву миёни мардуми ноумед пайдо шудани нигоҳи дигар ба табиат, дунё ва инсон аз вижагиҳои ин марҳала буд. Вазъияти бухронӣ дар кишвар боиси ба мансаи зухур падида омадани назарияҳои гуногуни фалсафӣ гардид, ки умдатарин ва роиҷтарин аз ҷумлаи онҳо конфутсийгароӣ ва даосизм мебошанд.

Аксари мардуми бомаърифат пайрави таълимот дар бораи Дао буданд. Ин омӯза асоси ҷаҳонбинии чиниён, тасаввуроти онҳо дар бораи дунё ва ҷойгоҳи инсон дар он, таҷассуми ҳикмати бостонии мардуми Чин аст. Офаринандаи таълимот дар бораи Дао – даосизм – Лао-Сзи мебошад. Ин таълимот дар рисолаи ӯ «Дао дэ сзин», ки мазмунан «Китоби роҳ ва фазилат» тарҷума мешавад, фароҳам омадааст.

Зиндагиномаи эҳтимолии Лао-Сзи

Лао-Сзи ҳанӯз дар оғози роиҷ гардидани даосизм ба яке аз чехраҳои маъруф ва ҳатто дорои мар-





табаи худой табдил гардид. Бояд гуфт, ки зиндагиномаи Лао-Сзи чандон равшан нест ва, ба таври умда, бар асоси ривоятҳо ва иттилооти афсонаомез эҷод шудааст. Бино ба яке аз чунин ривоятҳо Лао-Сзи аз модар, ки гӯё ӯро тайи 81 сол дар батни хеш парварда будааст, пир ба дунё омадааст.

Маъруфтарин ривояти зиндагиномаи Лао-Сзи аз ҷониби таърихнигори чинӣ Сима Сян, ки дар охири садсолаи пеш аз милод зиндагӣ мекард, баён гардидааст. Сима Сян нависандаи осоре бо номҳои «Чжуан-сзи» ва «Ёддоштҳои таърихӣ» мебошад, ки дар бархе аз ҷасмҳои ин китобҳо аз Лао-Сзи сухан ба миён меоварад.

Тибқи ин маълумот ва дигар иттилооти пароканда, Лао-Сзи дар соли 604 пеш аз милод дар маҳалли Кеку-Зин, ки дар наздикии шаҳри Пекини имрӯзӣ воқеъ аст, ба дунё омадааст. Иسمи ҳақиқии ӯ Ли Эр будааст, аммо муосиронаш вайро аз рӯи эҳтиром Лао-Сзи, яъне «Устои пир», ном мебардаанд. Ӯ солҳои зиёд бойгони дарбори шоҳигарии Чжоу будааст. Ин воқеият баёнгари он аст, ки ӯ инсонии дорои маърифати боло буда. Дар овони пирӣ вай ба касди тарки кишвар раҳти сафар бастааст ва, чун





ба сарҳади Чин расидааст, сардори сарҳадбонон, шахсе бо номи Ин Си, аз фарзонаи пир хоҳиш кардааст, ки барои вай аз таълимоташ сухан гӯяд. Лао-Сзи дар посух ба хоҳиши сардори марзбонон омӯзаи худро, ки имрӯз дар тамоми дунё бо номи «Дао дэ сзин» (Китоби роҳ ва фазилат) машҳур аст, дар ду бахш ба риштаи таҳрир кашидааст. Тибқи ривоятҳо, Лао-Сзи пас аз он, ки рисолаҳо ба марзбон супурдаву аз он ҷо дур шудааст, дигар ҳеҷ кас ӯро дар ҷои дигаре надидааст.

Дар миёни таърихшиносони Чин ривоятҳои зиёде мавҷуданд, ки тибқи онҳо Конфутсий дар синни сию чаҳорсолагӣ барои дидор бо Лао-Сзи, ки охири рӯзҳои умри худро мегузаронд, ба подшоҳии Чжоу рафтааст, то аз андешаҳои фарзонаи куҳансол огоҳӣ ёбад. Конфутсий дар ин дидор аз устои пир хостааст, ки ба пурсишҳои вай дар бораи баргузоркунии онҳо посух диҳад. Лао-Сзи бо баёни кӯтоҳу мармузу тунд Конфутсийро чунин посух додааст: «Онҳое, ки дар борашон ҳарф мезанед, кайҳо мурдаанд ва устухонҳояшон ба гарду ғубор табдил шудаанд. Фақат суханҳои онҳо боқӣ мондаанд. Замоне фурсат фаро мерасад ва марди начиб





савори асп мешавад, дар дигар маврид \bar{u} худро пинхон мекунад ва мавқеъро тарк менамояд. Ман шундаам: точири хуб чунон молашро пинхон мекунад, ки чунин ба назар мерасад $g\bar{u}\bar{e}$ фурӯшгоҳаш аз мол холи бошад. Аммо марди начиб, пас аз расидан ба фазли комил, кавдан ба назар мерасад. Аз такаббури зоҳирӣ, хостаҳои фаровон, рафторгарой, орзуҳои шахватангез даст кашед. Ҳамаи инҳо фоидае барои шумо надоранд. Ин ҳама чизест, ки мехостам ба шумо бигӯям».

Таълимоти Лао-Сзи: хусусиятҳо ва ғояҳои асосии он

Рисолаи Лао-Сзи «Дао дэ син» (Китоби роҳ ва фазилат), ки сарчашмаи таълимоти фалсафии даосизм мебошад, асари фалсафӣю адабии деринасоли чинӣ аст, ки тӯли қарнҳову садсолаҳо ба қалбҳои чиниён ва низ дилҳои афроди бисёре аз миллатҳои мардумони дигар таъсири амиқ доштааст. «Дао дэ син»-ро китоби панҷ ҳазор вожанигорай низ номидаанд, ба ин далел, ки ин китоб бо 5000 вожанигора (иероглиф) навишта шудааст.

Матни «Дао дэ син» шомили ҳаштоду як фасл





аст ва онро аз замони бостон ба ду китоб тақсим кардаанд ва ин тақсимбандӣ камобеш аз садаи нахустини милодӣ роиҷ будааст. Китоби аввал шомили сию ҳафт фасл ва китоби дуввум шомили чихилу чаҳор фасл мебошанд.

Дарки «Дао дэ сзин», ки ба забони чинии бостонӣ навишта шудааст ва муаллифаш вожаҳои чандмаъноиро истифода кардааст, ҳатто барои худ чиниҳо мушкил аст. Гузашта аз ин, чуноне ки яке аз тарҷумонҳои ин рисола, чиншиноси бритонӣ Чеймс Легг навиштааст, «аломатҳои хатти забони чинӣ на инъикоскунандаи вожаҳо, балки бозтобкунандаи афкор мебошанд. Аз ин рӯ аломатҳо – дар пайвастагӣ бо ҳам – на он чизеро, ки муаллиф мехоҳад бигӯяд, балки он чиро, ки нигоранда сари он фикр мекунад, нишон медиҳанд».

Ба далели душвор будани дарки рисола тафсириҳои зиёди он ба вучуд омадаанд, ки шумораашон аз ҳафтсад боло меравад. Дар садаи 7-уми милодӣ «Дао дэ сзин» нахуст ба санскрит ва баъдан – бар асоси он – ба забонҳои дигари ҷаҳон тарҷума гардид. Дар ҳоли ҳозир ин асарро ба 250 забон мехонанд. Бисёре аз нуктаҳои ин рисола ба





зарбулмасалҳо табдил шуда, то ба имрӯз дар миёни миллату қавмҳои гуногун ба таври густурда истифода мешаванд.

Ба назари бархе аз таърихнигорон номи «Дао дэ сзин» аз ин ҷо сарчашма гирифтааст, ки фасли аввали китоб бо «Дао» оғоз мешавад ва нахустин вожа ҳам дар китоби дуввум (фасли 38) «дэ» аст.

«Дао дэ сзин»-ро осори адабӣ низ шуморидаанд ва онро шеър ба ҳисоб овардаанд. Аммо воқеият ин аст, ки онро бо меъёрҳои имрӯзи илми шеър наметавон шеър номид, ҳарчанд дар баъзе фаслҳо нишонаҳои аз шеър дар ҳолу ҳавои шеъри ирфонии тоҷикию форсӣ дида мешаванд. Ин китобро бояд дар шумори осори фалсафӣ овард, зеро бештар китобест, ки дар илми сиёсат ё дар оини кишвардорӣ навишта шудааст ва навъи фалсафаи сиёсат аст, ки усули даоиро ба кор мебандад.

Фалсафаи Лао-Сзи бар пояи се мафҳуми асосӣ – «Дао», «дэ» ва «у-вей», яъне ғайрифайол будан, – бунёд шудааст.

«Дао», яъне роҳу равиш ё қонуни ҳоким бар ҳастию ҳаёт, ва «дэ» ба маънои фазилат, нуфуз ва нури ахлоқ аст. Ин вожа дар ҳатти чинӣ аз се





нишона таркиб ёфтааст, ки яке ба маъноӣ «рафтани», дигаре ба маъноӣ «мустиқим» ё «рост» ва севвумӣ ба маъноӣ «дил» аст. Ҳангоме ки ин се нишона бо ҳам гузошта мешаванд, маънии «роҳ сипардан дар хатти мустиқими дарки дарунӣ»-ро медиҳанд. «Сзин» ба маънии «матн» ё «навишта» аст. Пас рӯиҳамрафта «Дао дэ син»-ро метавон ба сурати «матни пайравии мустиқим аз роҳу равиши ҳастию ҳаёт ба хоштири раҳнамоии дарки дарунӣ(дил)» тарҷума кард.

«Дао», ки муҳимтарин мақулаи фалсафаи чинӣ ба ҳисоб меравад, дар системаи фалсафаи даосизм дорои муҳтавои густурдатари метафизикӣ мебошад. Лао-Сзи калимаи «Дао»-ро дар таълимоти худ бо эҳтиёти хосе ба қор гирифтааст, зеро «Дао», ба қавли ӯ, бидуни сухан, беном, бешакл ва беҳаракат аст.

«Дао» на танҳо ба маъноӣ «роҳ» аст, балки инчунин моҳияти чизҳо ва тамоми мавҷудоти олам мебошад. «Дао» қонуни фарогир ва мутлақ аст. Мафҳуми «Дао»-ро ба равиши материалистӣ метавон чун табиат ва дунёи айнӣ шарҳ дод.

Донишмандон аз рӯи сарчашмаҳои мавҷуд равшан кардаанд, ки Лао-Сзи донишманди орифе





будааст ва омӯзаеро таълим меодааст, ки коми-лан така бар тафаккури дарунӣ дорад. Вай бар он будааст, ки инсон танҳо дар сурати озод шудан аз ҳама гуна афкори козиб андаруни хеш метавонад ба ҳақиқат даст ёбад.

Лао-Сзи дар ин рисола мегӯяд: «Ў беҳаракат, бечисм, асил ва табдилнопазир аст. Вай ҳамеша дар ҳаракат, гирдгардон ва беинтиҳост. Танҳо вай метавонад модари (модинаи) осмону замин бошад. Ман номи онро намедонам, аммо одамон ӯро Дао меноманд».

Яке аз печидатарин мақулаҳо дар фалсафаи чинӣ мафҳуми «Дэ» мебошад. Аз як тараф, «Дэ» чизест, ки «Дао»-ро ғизо медиҳад ва ӯро имконпазир мегардонад. «Дэ» як навъ неруи фарогир ва усулест, ки ба василаи он Дао роҳи ҳамаи чизҳоро мумкин месозад. Ў ҳамчунин равишест, ки бо истифода аз он мешавад ба Дао мутобиқат кард.

«Дэ» аслу усули ҳастӣ мебошад. Ў ҳамчунин имкони дуруст чамъ кардан ва ба таври саҳеҳ истифода намудани неруи ҳаётӣ аст. Аммо «Дэ» ба маънои маҳдуд ахлоқ нест. «Дэ» инсонро водор мекунад, то нишотро аз ҳар гуна банду қайдҳои





зиндагӣ раҳо созад.

Дар фасли поёнии «Дао дэ сзин» устоди пир ба ҷаҳониён фалсафаеро ёдгор гузоштааст, ки чунин хулоса мешавад:

«Садои ҳақиқат латофате надорад, аммо чизи латиф фиребост. Инсони ахлоқӣ суханпардоз нест, вале суханпардоз дурӯғгӯй аст. Хирадманд бисёр намедонад, аммо касе, ки зиёд медонад, хирадманд нест. Марди муқаддас молу коло захира намекунад. Агар ҳам захира кунад, – барои дигарон. Вақте ӯ чизе дорад, ҳамаи онро ба дигарон тақсим мекунад. Бино бар ин захираи ӯ бештару бештар меафзояд. Даои осмонӣ муфид аст: вай чизи барои одамон осебрасоне надорад. Даои мардони муқаддас кори хуб анҷом додан ва парҳош накардан аст».

«Оне, ки аз ҳамаи эҳсосот озод аст, мушоҳидагари падидаҳои шигифтангези Дао мебошад, аммо оне, ки зери таъсири бархе аз эҳсосот аст, танҳо баҳши кӯчаке аз ин падидаҳои мебинад».

«Даоро танҳо онҳое дармеёбанд, ки тавоноии ҷой додани ӯро бар қалбҳои хеш доранд. Даоро онҳое қабул медоранд, ки Осмонро дӯст медоранд ва дарк менамоянд».





Ғояҳои асосӣ

Пешрафти ҷаҳон тибқи усулҳои хосе сурат мегирад, ки дарки саҳеҳи онон мушкिल аст. Аммо ин усулҳоро метавон Дао номид. Дао бениҳоят ва ҷовидон аст. Ҳаргиз ба дунё наомадааст, бино бар ин ҳаргиз намемирад. Вале он чӣ марбут ба дэ аст, наметавон барои ба даст оварданиаш кӯшид, зеро дэ ба таври табиӣ падида меояд. Беҳтарин роҳ барои иҷрои Дао дар ҷаҳон усули «у-вей» – фаъолияти ноҳоста – аст.

Набояд барои ба даст овардани дониши беш аз ҳад ва бурро кардани зеҳн талош кард, – баръакс, бояд ба ҳолати «чӯби коркарднашуда» ё вазъи «навзод» бозгашт. Ҳамаи тазодҳо ҷудонопазиранд ва бо якдигар дар робита ҳастанд. Ин равиш ҳатто ба чунин тазодҳое, чун зиндагию марг, марбут аст.

Зиндагӣ «мулоим» ва «чандир» аст, марг – «дурӯшт» ва «сахт». Беҳтарин усули ҳалли мушкилот бо равиши Дао ин даст кашидан аз душманӣ ва гузашт кардан аст. Аммо ин усулро набояд даъват ба таслим шудан ва тобеъ гардидан фаҳмид. Бояд бар он кӯшид, то бидуни талоши зиёд бар авзоъ ҳоким гашт.





Диалектикаи фалсафаи Лао-Сзи

Фалсафаи Лао-Сзи саршор аз як диалектикаи хоссест.

«Аз ҳастӣ ва нобудӣ ҳама чиз падид омадааст; аз имконпазир ва имконнопазир – анҷом додани кор; аз дарозу кӯтоҳ шакл ба вучуд меояд. Баландӣ пастиро ба худ тобеъ мекунад; садоҳои баланду паст дар омезиш бо якдигар ҳамоҳангӣ тавлид мекунанд; қабл баъдро ба худ тобеъ месозад».

Бо ин ҳама Лао-Сзи инро на ҳамчун муборизаи тазодҳо, балки ҳамчун оштии онҳо мефаҳмад. Аз ин рӯ вай ба чунин хулоса меояд:

- «Ҳангоме ки инсон то ба кор накардан мерасад, он гоҳ чизе боқӣ наместонад, ки он ба анҷом нарасида бошад».

- «Касе, ки мардумро дӯст медорад ва бар вай роҳбар аст, бояд ғайрифайзол бошад».

Чунин андешаҳои Лао-Сзи баёнгари он ҳастанд, ки ғояи асосии фалсафаи ӯ ин усули ғайрифайзол будан аст. Дар омӯзаи ҳақими чинӣ ҳама гуна талош барои анҷоми коре ба манзури тағйир ворид кардан дар табиат ва зиндагии одамон мавриди маҳкум қарор мегирад.





Далели он, ки рӯдхонаҳо ва бахрҳо подшоҳони водихои бешумор (ки рӯдҳо дар онҳо ҷорӣ мешаванд) ҳастанд, ин аст, ки аввалиҳо поёнтар аз баъдиҳо ҷой гирифтаанд.

- «Вақте марди муқаддас бар кишвар ҳукумат мекунад, кӯшиш мекунад, то хирадмандон натавонанд ба коре даст зананд. Вақте ҳама ғайрифаъол мешаванд, он гоҳ дар замин осудагии комил ҳукмфармо мегардад».

- «Касе, ки аз донишони бисёре аз донишҳо озод аст, ҳаргиз бемор нахоҳад буд».

- «Дониш вучуд надорад. Ба ҳамин далел аст, ки ман чизе намедонам».

Лао-Сзи ҳукумати шоҳро бар мардум хеле муҳим мешуморид, аммо онро мутлақо қудрати мардсолорӣ дарёфт мекард. Аз дидгоҳи Лао-Сзи, шоҳ дохиле буд муқаддас ва ғайрифаъол. Бо вучуди ин, ба ҳокимони сиёсии замони худ нигоҳи манфӣ дошт ва аз фақри мардум, гуруснагӣ, дудихову ғоратҳо, надоштани сарфаҷӯӣ ва аз пушти манфиати худ будани мардуми он аср изҳори таассуф мекард.

- «Мардум ба ин далел гуруснагӣ мекашад, ки





андози давлат берун аз ҳад бузургу вазнин аст. Маҳз ин боиси бадбахтии мардум аст».

Хулоса

Дар маркази таълимоти Лао-Сзи инсони ахлоқӣ қарор дорад, зеро, бино ба ақидаи ӯ, «марди муқаддас танҳо пайрави арзишҳои ахлоқӣ аст, на ҳавохоҳи зоҳирпарастӣ. Аз ин рӯ вай аз дуввумӣ дур мешавад ва ба аввалӣ – наздик». Ба ақидаи Лао-Сзи, дунёи моддӣ танҳо сарчашмаи ранҷо, бемориҳо ва марг аст. Дар ҳоле ки ҷаҳони рӯҳонӣ озод аз ҳар гуна ранҷу азобу беморӣ ва бахшандаи умри ҷовидон мебошад.

Инсоне, ки ба бартарии дунёи маънавӣ пай бурдааст, хоҳад донист: «Ҳамаи мавҷудот, вақте зиндагиро тарк мекунад, ворида марг мешавад»; «агарчи бадан мемирад, аммо моҳияти ӯ ҳаргиз нобуд намегардад»; «бадан, бидуни он ки чизе аз худ боқӣ гузорад, нобуд мегардад, ин аст мероси абад».

Дар айни ҳол Лао-Сзи моҳиятан тарки ҷисмро аз зиндагӣ ва гурезон будани одамро аз олами моддӣ пешниҳод намекунад. Вай танҳо мехоҳад инсонҳо ботинан аз ҳар гуна ҳавову ҳавас озод ва





накукор бошанд. Лао-Сзи таълим меод, то одамҳо батадрич аз поён ба фароз, аз васвасаҳои нафсонӣ, шахват, сарват ва нозпарвардагӣ ба сӯи покизагии ахлоқӣ ва зебӣ роҳ чӯянд. Ӯ навиштааст: «Гуноҳе сангинтар аз иштиёқ вучуд надорад. Бадбахтиё сахттар аз дарк накардани ҳадди қаноат нест. Қинояте вазнинтар аз тамоили ҳарисона ба сарватғундории бисёр вучуд надорад».

Гурур, саъй дар шуҳра гаштан ва соҳиби обрӯю шараф шуданро ҳақими чинӣ аз бадтарин хислатҳои инсонӣ ба шумор меоварад. Ӯ таблиғгари рафтори муҳаббатомез ба тамоми мавҷудот, фурутанӣ ва содагии рафтор буд. Вай мегуфт: «Ман се бартарӣ дорам, ки онҳоро чун ганчина ҳифз мекунам. Аввалин аз ин се ганчина ба шардӯстӣ аст. Дуввум – сарфачӯӣ. Севвум – фурутанӣ ва ё чизе, ки дар партави он ман намехоҳам роҳбари тамоми замин бошам».

Лао-Сзи накукорино аз заруртарин шартҳои идораи давлат, нишонҳои наҷобати шоҳон ва гарави устувор шудани пояҳои низоми ҳоким медонист. Ӯ муътақид буд: «Подшоҳон ва шоҳзодагон, ки ба ятимону бевагонии бенаво ғамхорӣ мекунанд, бо





ин кор онҳо метавонанд аз аслу насаби худ шаҳодат диҳанд»; «шоҳе, ки бар фикри кишвари худ нест, беҳтарин хидматкорон – пуштибонони давлатро аз даст медиҳад»; «шоҳону шоҳзодагони оқил дасти یتимон ва фақиронро мегиранд; онҳоянд, ки бо ин кори худ мавриди ситоиши мардум хоҳанд буд».

Лао-Сзи, мисли ҳама шахсиятҳои бузург чангро падидаи ҷинояткорона ва муҳолиф бо табиати инсон медонист ва дар зимн ҳифзи кишварро аз ҳар гуна таадиву тачовузи душманон кори муқаддас меҳисобид: «Инсоне, ки воқеан равшанфикр аст, ҳаргиз ба чанг рӯ намеоварад»; «Аз он ҷо, ки дар чанг одамони бисёре ба ҳалокат мерасанд, бар чанг бояд гирифт»; «Дар ҳар ҷое, ки артиш меистад, он ҷо (ба ҷои гандум) гулхор мерӯяд; Пас аз чанги бузург соли беҳосилӣ меояд»; Агарчи ба чанг, мумкин аст, ба хотири барқарор кардани оромӣ рӯй меоваранд, вай, бидуни шак, падидаи бад аст»; «Вақте шоҳон ва шоҳзодагон бар фикри ҳифзи кишвар талош мекунанд, он гоҳ ҳуди табиат ёрмандӣ мекунад»; «Ҳар касе, ки ба хотири башардӯстӣ мечангад, пирӯз хоҳад шуд. Агар вай мар-





думро ҳифз кунад, дифояш неруманд хоҳад буд».

Чунин аст – ба таври фишурда – таълимоти даосизм, ки Лао-Сзи дар рисолаи хеш «Дао дэ сзин» (Китоби роҳ ва фазилат) баён кардааст.

Лозим ба зикр аст, ки тарҷумаи ин китоб аз рӯи тарҷумаҳои русӣ ва бо қиёс кардан бо баргардонҳои форсӣ сурат гирифтааст. Аз миёни тарҷумаҳои муътабари русӣ метавон ба тарҷумаҳои Даниил Кониси, Владимир Малявин, Александр Кувшинов, Александр Секатский, Бронислав Виноградский ва аз баргардонҳои форсӣ ба тарҷумаҳои Хурмуз Раёхӣ, Бехзод Баракат, Муҳаммадчавод Гавҳарӣ, Фарҳод Карбалой, Исмоил Родпур, Дорюш Ошурӣ ишора кард. Мо ба чумлаи бузургон, ки номашон дар ин чо рафт ва дар қайди ҳаёт ҳастанд, миннатдории самимонаи худро иброз медорем. Ва ба рӯҳи онҳое, ки даргузаштаанд, дуои хайр мекунем.





Лао-Сзи
Дао дэ сзин.
Китоби роҳ ва фазилат





Даое, ки бояд муътабар бошад, Даои маъмулӣ нест.

Номе, ки бояд муътабар бошад, як номи маъмулӣ нест.

Он чӣ, ки ном надорад, оғози осмону замин аст; он чӣ, ки ном дорад, модари ҳамаи чизҳост.

Ба ҳамин далел оне, ки аз ҳамаи эҳсосот озод аст, мушоҳидагари падидаҳои шигифтангези Дао мебошад, аммо оне, ки зери таъсири бархе аз эҳсосот аст, танҳо бахшии кӯчаке аз ин падидаҳоро мебинад.

Ин ҳар ду аз як сарчашмаанд, аммо фақат номҳои гуногун доранд.

Ин сарчашмаҳоро идрокнашаванда номидаанд. Идрокнашавандае аз идрокнашавандаҳо дарвозаи вуруд ба ҳамаи асрорҳост.





Зери осмон ҳама (мардум) медонанд, ки зебо зебост, аммо вай танҳо зишт аст.

Ба ҳамин шева ҳама медонанд, ки хуб хуб аст, аммо вай танҳо бад аст.

Аз ҳастӣ ва нобудӣ ҳама чиз падид омадааст; аз имконпазир ва имконнопазир – анҷом додани кор; аз дарозу кӯтоҳ шакл ба вуҷуд меояд.

Баландӣ пастиро ба худ тобеъ мекунад; садоҳои баланду паст дар омешии бо якдигар ҳамоҳангӣ тавлид мекунанд; қабл баъдро ба худ тобеъ месозад.

Марди муқаддас бидуни анҷом додани коре омӯзаҳои худро густариши медиҳад. Ҳамаи мавҷудот ба ӯ итоат мекунанд ва ҳаргиз аз иҷрои фармудаҳои ӯ сар намебечанд.





Вай бисёр истехсолу тавлид мекунад, аммо чизе надорад; бисёр кор мекунад, аммо аз он ки бисёр кор мекунад, ифтихор намеварзад; диловариҳо мекунад, аммо он диловариҳоро ба худ нисбат намедиҳад.

Ў дар ҳеҷ қое бознамеистад, аз ин рӯ ӯ барои дур шудан ба маконе, ки ба онҳо рафтан намехоҳад, ниёзе надорад.





Барои ҷилавгирӣ аз низоъ дар миёни мардум набояд ба мардони хирадманд беш аз андоза эҳтиром варзид.

Барои ин ки одамон дузд наshawанд, набояд ба аҳамияту арзиши чизҳое, ки ба мушкилӣ ба даст меоянд, афзуд, зеро одамон вақте чизҳоеро, ки аз доштанишон ифтихор мекунанд, наmedонанд, ҳаргиз орзуи ба даст оварданишонро дар дил намебарваранд.

Аз ин рӯ вақте марди муқаддас бар кишвар ҳукумат мекунад, дилаш ҳолӣ ва баданаш пур аст; ӯ майлаширо суст ва устухонҳояширо қавӣ месозад.

Вай талош менамояд, ки мардум нодон ва бидуни эҳсосот бошад. Ҳамчунин кӯиши мекунад, то хирадмандон натавонанд ба коре даст зананд.

Вақте ҳама гайрифаъол мешаванд, он гоҳ дар замин осудагии комил ҳукмфармо мегардад.





*Дао тижист, аммо вақте онро истифода меку-
нанд, тамомнопазир аст.*

Оҳ чӣ умқе! Вай оғози ҳамаи чизҳост.

*Вай дами теги худро кунд, гиреҳҳоро боз, ду-
рахиширо нарм мекунад ва, ниҳоят, зарраҳои кӯчак-
ро ба ҳам пайванд медиҳад.*

*Оҳ чӣ покиза! Ў ҷовидон вучуд дорад, аммо ман
намедонам чӣ касе онро ба вучуд оварда ва оё пеш-
тар аз аввалин подшоҳ арзи ҳастӣ карда.*





5

Осмону замин моҳиятан мавҷудоти саршор аз муҳаббат нестанд. Онҳо бо ҳамаи чизҳо чун бо саги коҳ¹ рафтор мекунад. Марди муқаддас саршор аз ишқ нест: вай бо кишоварзон чун бо сагони коҳ бархӯрд мекунад.

Ҳама чизе, ки байни осмону заминанд, монанд ба дамаи оҳангарон ҳастанд.

Он (дамаи оҳангарон) холӣ, аммо беинтиҳост: ҳар қадар бештар пур аз ҳаво гардад, ба ҳамон андоза ҳаво хориҷ мекунад.

Ҳар касе бисёр суҳан гӯяд, бо нокомӣ рӯ ба рӯ хоҳад шуд; беҳтар аст эътидолро нигоҳ дорад.

¹ Саги коҳ – хӯсаи аз коҳ сохташудаи саг аст. Ин хӯсаро барои қурбонӣ истифода мекардаанд ва пас аз анҷоми расми қурбонӣ онро зери по андохтаву мекубиданд. Дар ин матн ба маънои «ночиз» истифода шудааст.





Рӯҳи покиза ҷовидон аст. Ў модари идрокнашаванда (модина) ном дорад.

Дарвозаҳои модари идрокнашаванда решаи осмону замин номида мешаванд.

Вай (яъне рӯҳи покиза) ба таври поённопазир мавҷуд хоҳад буд.

Ҳар касе мехоҳад ўро ба қор гирад, ҳаргиз ҳаста нахоҳад шуд.





Замину осмон ҷовидонанд.

Сабаби абадияти осмону замин ин аст, ки онҳо на барои худашон вуҷуд доранд.

Ба ҳамин далел онҳо ҷовидонанд.

Марди муқаддас пас аз ба дигарон кумак кардан ба фикри худаш мешавад ва ба ин далел ба осонӣ амниятро ба даст меоварад.

Вай нисбат ба бадани худ бепарвост, бино бар ин умри дароз мебинад.

Ҳар касе нисбат ба ҳеҷтан бепарвост, корҳоиро ба таври муваффақона анҷом хоҳад дод.





Волотарин фазилат монанди об аст.

*Об, бо он ки ба ҳама мавҷудот суди фаровон
меоварад, дар баробари чизе муқовимат намекунад.*

*Вай дар ҷое қарор дорад, ки одамон намебинанд,
аз ин рӯ ҳаммонанди Даост.*

*Хуб зистан барои замин аст; дил – барои эҳсо-
соти амиқ; иттиҳод барои ишқ; суҳанҳо барои бо-
варӣ, роҳбарӣ барои шукуфоии кишвар; кор барои
маҳорат; ҳаракат барои зиндагӣ аст.*

*Он касеро, ки пархош намекунад, маҳкум наме-
намоянд.*





Барои ин ки зарф аз чизе пур шавад, онро бояд маҳкаму рост ва бидуни ҳаракат дошт.

Барои ин ки тез тез шавад, онро муддати тӯлонӣ бояд тез кард.

Агар хона пур аз зару сим бошад, ҳифзи тамомияти он имконнопазир аст.

Марди доно бовариш мардумро ба даст меоварад ва, зиёда аз ин, ба ростӣ бо комилан дастрас будани худ ба дунё худро ҳифз менамояд.

Касе, ки шарафу сарват ба даст меоварад, магрур мегардад. Вай зуд фаромӯш мекунад, ки ҷазо (-барои қиноят) вучуд дорад.

Ҳангоме ки корҳо бо комёбӣ анҷом меназиранд, беҳтар аст, ки инсон бознишаста ва гӯшанишин шавад. Ин аст Даои осмонӣ (ва ё Даои ҳақиқӣ).





*Рӯҳ ваҳдат дорад, бино бар ин(ба бахшҳо)
тақсим намешавад.*

*Касе, ки комилан дорои порсоиву сафост, мис-
ли кӯдак фурӯтан аст.*

*Касе, ки аз донишони бисёре аз донишҳо озод
аст, ҳаргиз бемор нахоҳад буд.*

*Касе, ки мардумро дӯст медорад ва бар вай роҳ-
бар аст, бояд гайрифаъол бошад.*

*Касе, ки дарвозаҳои бихиштро мевоҳад боз ку-
над, бояд монанди модина бошад.*

Ҳар касе вонамуд мекунад, ки бисёр медонад ва

¹ Дарвозаҳои бихиштро боз кардан ба Дао ё ба камоли ахлоқӣ расидан аст. Маъноӣ ин гуфтор чунин аст: агар касе мевоҳад камоли ахлоқиро ба даст оварад, бояд чун модина дар пеши нарина фурӯтан бошад.





*ба ҳама кор қодир аст, ӯ чизеро намедонад ва дар
коре тавоно нест.*

*Касе, ки чиз тавлид мекунад ва ҳамеша онро
пеши худ медорад, ӯ дорои чизе нест.*

*Худситоӣ накардан барои анҷоми коре ва парҳ-
ез кардан аз фармонфармоӣ бар дигарон фазилати
осмонӣ номида мешаванд.*





Сӣ парра дар як меҳвари ароба пайванд мегарданд, аммо агар онҳо барои ҳадафи мавриди назар кофӣ набошанд, метавон онҳоро дар дигар ҷарха истифода кард.

Аз гил зарфҳои рӯзгор месозанд, аммо агар гил барои ин ҳадаф ба кор наояд, онро барои кори дигаре истифода мебаранд.

Чорҷӯбу дарҳоро ба ҳам пайванд дода, хона дуруст мекунад; аммо агар ин чизҳо барои ин манзур кофӣ набошанд, онҳоро барои сохтани асбобҳои дигари рӯзгор ба кор мегиранд.

Ин нишондиҳандаи он аст, ки агар чизҳои барои ҳадафе ба кор наоянд, аз онҳо мешавад барои манзури дигаре истифода кард.





Панҷ ранг инсонро кӯр мекунанд.

Панҷ садо ўро кар месозанд.

Панҷ мазза чашоширо кунд мекунанд.

Мусобиқаи саворӣ ва шикор рӯҳу дили одамро хароб мекунанд.

Майл доштан ба ҷавоҳироти нодир инсонро ба сӯйи ҷиноят мекашонанд.

Аз ин сабаб аст, ки марди муқаддас танҳо пайрави арзишҳои ахлоқӣ аст, на ҳавохоҳи зоҳирнарастӣ. Аз ин рӯ вай аз дуввумӣ дур мешавад ва ба аввалин – наздик.





Чӣ эҳтиром ва чӣ лаънат аз ҷониби қудратмандони ҷаҳон нисбат ба инсонҳои фарзона ба як андоза аҷиб аст.

Барои марди фозил бадани худаи гарони бузург меоварад.

Ин ки чӣ эҳтиром ва чӣ лаънат аз ҷониби қудратмандони ҷаҳон нисбат ба инсонҳои фарзона ба як андоза аҷиб аст, чӣ маъно дорад?

Эҳтиром аз ҷониби қудратмандони ҷаҳон барои инсонҳои фарзона таҳқир аст, аз ин рӯ вай ба ин эҳтиром чун ба падидаи ночиз менигарад. Ва вақте ки ин эҳтиромро аз даст медиҳад, чун бо чизи нафратангез муносибат мекунад.

Ин аст маънои инсонии фарзона: чӣ ба эҳтиром ва чӣ ба лаънат аз ҷониби қудратмандони ҷаҳон





ҳамчун ба падидаҳои ночиз менигарад.

*Ба инсонии фозил бадани ҳеҷтан гарониш бузург
меоварад, – ин чӣ маъно дорад?*

*Ман барои ин андӯҳи бузург дорам, ки бадан
дорам. Ҳангоме ки аз баданам озод мешавам, ҳеҷ
андӯҳе нахоҳам дошт.*

*Аз ин рӯ ҳангоме, ки инсонии фозил аз роҳбарӣ
кардан бар ҷаҳон метарсад, метавон ин вазифаро
бар ӯ супурд; ҳангоме, ки вай пушаймон мешавад,
ки ҳокими дунёст, метавон бар вай ҷама кори ҷаҳон-
ро воғузошт.*





Чизе, ки ба он нигоҳ мекунем, аммо наметавонем бинем, беранг аст.

Овозе, ки ба он гӯш меандозем, аммо наметавонем бишунавем, садо нест.

Чизе, ки онро мо ламс мекунем, аммо наметавонем ба он даст ёбем, хурдтарин чиз аст.

Ин се чиз гайри қобили таҳқиқ ҳастанд, аз ин рӯ ҳангоме, ки бо ҳам мепайванданд, ба як таркиби ягона табдил меёбанд.

Боляш равшан ва поёнаш торик аст. Оҳ, чизи беинтиҳо! Онро намешавад номе гузошт.

Вай вучуд дорад, аммо ба нобудӣ бармегардад.

Вай шакл ва ё навъи бешакл номида мешавад.





Вайро инчунин номуайян меноманд.

Бо он ки бо ū рӯ ба рӯ мешавӣ, рӯяширо намебинӣ, чун аз ақибаш меравӣ, пушташ нономаён аст.

Тавассути Даои куҳан метавон зиндагии кунуниро идора кард.

Таҳқиқи пайдоиши ҳама чиз (ё оғози даврони куҳан) риштаи Дао ном дорад.





*Фарзонагони даврони куҳан, ки зубдаи ҷамъият
будаанд, аз кӯчактарин, шигифтангезтарин ва
даркнашуданитарин чизҳо огоҳ будаанд.*

*Онҳо аз хиради амиқ ва дастнаёфтани бархӯр-
дор будаанд.*

*Онҳо гайри қобили дарканд ва аз ин рӯ зоҳира-
шон шукӯҳ доштааст.*

*Оҳ, онҳо чӣ қадар оҳиста, мисли убурқунанда-
гон аз рӯдхона дар фасли зимистон, ҳаракат меку-
нанд!*

*Оҳ, онҳо чӣ қадар бечасоратанд, мисли одамо-
не, ки аз ҳамсоҳояшон метарсанд!*

*Оҳ, онҳо чӣ қадар ботаҳаммуланд, монанди
меҳмонон дар манзили бегона!*





*Ох, онҳо чӣ қадар боэҳтиётанд, чун афроде, ки
рӯи яхи мулоим роҳ мераванд!*

*Ох, онҳо чӣ қадар содаанд, мисли чӯби рӯяш коре
анҷом нашуда!*

*Ох, онҳо чӣ қадар тихӣ ҳастанд, монанди як
дараи холӣ!*

*Ох, онҳо чӣ чехраҳои гирифта доранд, чун оби
тира!*

*Чӣ касе метавонад онҳоро боздорад ва ба онҳо
сафо бахшад?*

*Кӣ метавонад онҳоро ором кунад ва ба зинда-
гии ороми онҳо давом бахшад?*

Пайрави Дао намехоҳад қаноатманд бошад.

*Ў бо ҳеч чизе қонеъ намегардад, аз ин рӯ, бо қано-
ат аз кӯҳна ва бидуни рӯҳан нав гардидан, ба тако-
мул мерасад.*





*Ҳангоме, ки хало ба ҳадди охири худ мерасад,
ба оромиши бузург мубаддал мегардад.*

*Ҳама чиз рушд мекунад, ки ман дар он бозгаишт
(ё гардиш)-ро мебинам.*

*Албатта, чизҳо ба таври фавқулода гуногу-
нанд, аммо ҳамаи онҳо ба оғози ҳеҷ бозмегарданд.*

Бозгаиштани чизҳо ба оғози худ осоиш аст.

Осоиш бозгаишт ба зиндагӣ аст.

Бозгаишт ба зиндагӣ пойдорист.

*Оне, ки пойдорӣ (ё абадиятро) дарк мекунад,
хирадманд аст.*

Ҳар каси ноогоҳ аз абадият бар тибқи иродаи





*худ рафтор мекунад ва аз ин рӯ ба бадбахтӣ ги-
рифтор мешавад.*

*Шахси огоҳ аз абадият дорои рӯҳи комилу фа-
рогир аст.*

Дорандаи рӯҳи комилу фарогир адолатхоҳ аст.

Шахси адолатхоҳ шоҳ хоҳад шуд.

Ҳар касе шоҳ аст, бо Осмон тавъам хоҳад шуд.

*Ҳар касе бо Осмон тавъам аст, вай ба Дао, ки
аз абадият вуҷуд дорад, ҳаммонанд хоҳад шуд.*

*Қисмиш фано мегардад (умраиш, ки ба охир расид,
мемирад), аммо рӯҳаш ҳаргиз нобуд намегардад.*





*Оё ҳастии воло вучуд дорад, – ман намедонам;
аммо (рӯҳан) ба вай наздик шудан ва ўро ситоиш
кардан, сипас аз ӯ тарсидан ва баъдан вайро нодида
гирифтан мумкин аст.*

Аз камбуди имон безътиқодӣ ба вучуд меояд.

*Оҳ, ҳарфҳои вазндору маънодор, ки бар забон
ронда мешаванд, чӣ ҳарфҳои оҳистаанд!*

*Ҳангоме ки корҳо бо шоистагиву фидокорӣ ан-
ҷом мегиранд, кишоварзон хоҳанд гуфт, ки ин ҳама
ба таври табиӣ, худ аз худ ба даст омадааст.*





Вақте Даои бузургро тарк мекунад, он гоҳ инсоният ва адолати ҳақиқӣ ба зухур мепайванданд.

Ҳангоме ки аз хирад ба таври густурда истифода мешавад, он гоҳ андӯҳи бузург ба вучуд меояд.

Замоне, ки шаш нафар хешовандони наздик дар ҷангу ҷидол бо ҳам қарор доранд, он гоҳ эҳтироми волидайн ва муҳаббат ба фарзандон ба вучуд меояд.

Вақте дар кишвар низоъ ҳукмрон аст, он гоҳ хидматгузори вафодор зухур менамоянд.





Ҳангоме ки қудсиву хирадмандӣ дар канор гузошта мешаванд, он гоҳ нафъи мардум садчандон афзоиш хоҳад ёфт.

Вақте инсондӯстӣ ва адолат дар канор мераванд, он гоҳ фарзандон ба волидайнӣ худ ва падару модар ба фарзандонашон меҳр хоҳанд варзид.

Ҳангоме, ки ҳар гуна дурӯягиву манфиатҷӯӣ аз миён бардошта мешавад, он гоҳ ҳеҷ дузде наместонад.

Танҳо бо зоҳир наметавон ин се нуктаро ба даст овард. Барои ин содатар, нокоромадтар ва беиштиёқтар бояд буд.





Вақте омӯзаҳо нобуд карда мешаванд, он гоҳ андӯх низ боқӣ нахоҳад монд.

Миёни сода ва мураккаб чӣ тафовути бузургест!

Миёни хайру шарр чӣ тафовути бузургест!

Аз он чӣ бояд тарсид, ки аз он ҳамаи одамон метарсанд.

Оҳ, чӣ ваҳшате! То миёнароҳ ҳанӯз дур аст.

Бисёре аз одамон худро шахси муҳим вонамуд мекунанд, мисли ин ки бар ивази ин гуна рафтор гӯшти қурбонӣ мегирифта бошанд, мисли ин ки баҳорон ба бурҷ боло мерафта бошанд.

Оҳ, ман чӣ марди сода ҳастам! Вучудам чун





вучуди тифле, ки ҳанӯз ба даврони кӯдакӣ нарасидааст, аз ҳар гуна вижагии мубаррот.

Ман гӯё ҳамеша дар такопӯ ҳастам, аммо намедонам, ки кай ва дар куҷо қарор хоҳам гирифт.

Бисёре аз одамон сарватманданд, аммо ман чизе надорам, гӯё ҳама дороиямро гум кардам.

Ман содам, монанди рӯҳи як инсонӣ кавдан, аммо дигарон ҳама медурахшанд.

Фақат ман нуре надорам, – дигарон боҳушанд.

Фақат ман рӯҳан ранҷ мебарам, ҳаммонанди мавҷе дар уҷёнус саргардонам ва намедонам куҷо бозистам.

Дигарон бо коре машгуланд, ки аз дасташон бармеояд, аммо фақат ман кавданам ва хеле сода.

Ман аз дигарон бо он тафовут дорам, ки дӯст медорам аз синаи модарам шир бихӯрам.





Хушахлоқ танҳо фармонрави Дао мебошад.

Моҳияти Дао ҳаммонанди дурахши рӯшноист.

Оҳ, дурахши рӯшноӣ чӣ дастнорас аст! Аммо вай дорои тасвирест.

Оҳ, вай чӣ дурахшише дорад! Вай комилан дастнорас аст, аммо вай дорои моддаест.

Оҳ, Дао чӣ мавҳум ва гайри қобили идрок аст! Дар вай моҳияте вуҷуд дорад, ки мӯътабару саҳеҳ аст.

Аз замони куҳан то имрӯз номи ӯ ҳаргиз аз байн нарафтааст.

Ман падидаҳои бисёреро омӯхтаам, аммо на-медонам, ки чаро фақат чунин падидаҳо будаанд, на падидаҳои дигар.





Аз ноқис холис ба вуҷуд меояд.

Аз қач – рост. Аз хашиш – ҳамвор.

Аз кӯҳна – нав.

Агар аз навъи чизе кам пайдо шавад, ба даст овардани он осон аст ва агар зиёд – интихобаши одамро сардаргум мекунад.

Бино бар ин, марди муқаддас аз он чизҳо танҳо як-то дорад, аммо вай барои ҷаҳон намуна мегардад.

Вай ҳамаи афкори худро ошкор намекунад, аз ин рӯ ҳаргиз ба иштибоҳ намеафтад.

Вай ҳаргиз худнамоӣ намекунад, аз ин рӯ ӯ ҳамеша шинохтаву машҳур аст.





Вай ҳаргиз худ вориди набард намешавад, аз ин рӯ шоистагӣ дорад.

Ҳаргиз гурури худро нишон намедиҳад, аз ин рӯ мавриди таърифу тамҷид аст.

Бо ҳеҷ кас пархош намекунад, аз ин рӯ тамоми кайҳон ҳаргиз бо вай муқовимат намекунад.

Аз ин рӯ оё метавон мақолҳои деринеро, аз қабилли «Аз ноқис холис ба вуҷуд меояд; аз хашиш – ҳамвор», гуфторҳои бардурӯз номид?





Суханҳои нодире дар худ афкори саҳеҳу муътабарро гунҷонда метавонанд.

Гуфторҳои нодир худ ба худ суханони рост ҳастанд.

Боди шадиди саҳаргоҳ то нимарӯз идома намеёбад; борони саҳт тамоми рӯз намеборад.

На осмон, на замин ба таври абадӣ наметавонанд вуҷуд дошта бошанд. Бавижа инсон.

Ҳар касе пайрави Дао мебошад, ҳаммонанди ӯст; инсонии ахлоқӣ баробар бо одами нақӯкор аст; оне, ки ҳама чизро гум кардааст, мисли касест, ки худро комилан гум кардааст.

Дао дӯст медорад, ки монанд ба худаширо пайдо кунад; инсонии ахлоқӣ монанд ба худаши аст; гумкарда – монанд ба худ.

Ҳар куҷо, ки имон суфт бошад, он ҷо эътиқод аз байн меравад.





Одаме, ки пояш хушк зада бошад, наметавонад аз ҷо баланд шавад.

Одами нишаста наметавонад роҳ равад.

Ҳар касе фикр мекунад, ки ҳама чизро дарк кардааст, чизе намедонад.

Ҳар касе, ки аз худ розӣ аст, наметавонад шуҳрат пайдо кунад.

Ҳар касе, ки худситоӣ мекунад, наметавонад шоистагӣ дошта бошад.

Ҳар касе, ки мағрур аст, наметавонад инсони фарозанда гардад.

Чунин афрод аз нигоҳи Дао одамоне ба ҳисоб мераванд, ки гизояшон беш аз ҳад ва қорашон беҳуда аст. Аз ин рӯ вақте онҳо ба Дао даст меёбанд, наметавонанд қатъан дар он боқӣ бимонанд.





Модда аз ҳарчу марҷ ба вучуд омадааст.

Ҳастие мавҷуд аст, ки ҳатто пеш аз осмону замин вучуд доштааст.

Ў беҳаракат, беҷисм, асил ва табдилнопазир аст.

Ў ҳамеша дар ҳаракат, гирдгардон ва беинтиҳост.

Танҳо ӯ метавонад модари (модинаи) осмону замин бошад.

Ман номи онро намедонам, аммо одамон ӯро Дао меноманд.

Қудрати вай азамат аст; азамати ӯ – беҳудуд; беҳудудияш – беохир; беохирияш – беинтиҳо, бинтиҳояш – тавоноии бозгаиштан.





*Дао бузург аст, осмон бузург аст, замин бузург
аст ва, ниҳоят, подшоҳ бузург аст.*

*Бино бар ин, дар ҷаҳон ҷаҳор азамат вучуд до-
рад, ки яке аз он азамат подшоҳ аст.*

*Замин одамонро бар дӯш дорад; осмон – замин-
ро; Дао – осмонро ва, ниҳоят, табиат – Даоро.*





Вазнин дар пояи сабук қарор дорад.

Сукут бар ҳаракат ҳоким аст.

Агарчи фарзона дар тамоми рӯз машғул аст, ба корҳои хеш диққати фаровон медиҳад ва бо эҳтиёти тамои муносибат мекунад. Ҳарчанд вай аз шарафу шуҳрату шукӯҳ бархӯрдор аст, аз ин чизҳо мағрур намегардад, зеро ӯ аз ин чизҳо болост.

Бо он шохе, ки бо доштани даҳ ҳазор аriba, барои худ лоиқ намебинад, ки бар фикри шукуфоии кишвараи бошад ва танҳо пойбанди лаззати хештан аст, чӣ мешавад?

Шохе, ки бар фикри кишвари худ нест, беҳтарин хидматкорон – пуштибонони давлатро аз даст медиҳад.

Ҳар ҷое, ки мардум сабуксарона рафтор мекунад, он ҷо шох осон сарнагун мегардад.





Инсони ахлоқӣ нас аз сари худ ҳеҷ осоре аз ҳеи боқӣ намегузорад.

Суханвар дар гуфтори худ ба иштибоҳ роҳ намедиҳад.

Фармондеҳи пирӯз ба ҳеҷ гуна турфанд рӯй намеоварад.

Агар чизе маҳкам, ҳатто бидуни қуфл, пӯшида бошад, боз нахоҳад шуд.

Агар чизе маҳкам, ҳатто бидуни кӯргиреҳ, ба-ста шуда бошад, кушода намегардад.

Фарзонагон одамони ба хатари марг афтодаро начот медиҳанд ва эҳтиёҷмандонро ба чизе бениёз мегардонанд. Онҳо ҳамеша дар ҳадди эҳтиёт чизҳоро ҳифз мекунанд ва онҳоро ба дур намеандозанд.





Ин кор равиши дугонаи равшангарӣ ном дорад.

Аз ин ҷост, ки инсонии аҳоқӣ устоди (ё роҳбари) одамони бадахлоқ ба ҳисоб мераванд; одамони бадахлоқ абзори инсонҳои ахлоқӣ ҳастанд.

Ҳар касе, ки ба устодаш эҳтиром намегузорад ва ҳар касе, ки абзориширо дӯст намедорад, бо ин ки оқил бошад, гумроҳ аст.

Ин канорагириши ҷиддӣ аз Дао мебошад.





Ҳар касе, ки аз нерумандии худ огоҳ аст ва заъфи худро нигоҳ медорад, ба водиш кайҳон табдил мегардад.

Ҳангоме ки вай ба водиш кайҳон табдил мегардад, дар ниҳоди вай фазилати абадӣ ҷой мегирад.

Инсон дубора ба ҳолати кӯдак (Дао) бозмегардад.

Ҳар кас аз умқи дониши худ огоҳ аст ва дар ҷаҳл боқӣ мемонад, ӯ намунае барои тамоми ҷаҳон мегардад.

Ҳар касе намуна барои тамоми ҷаҳон мегардад, ба фазилати абадии худ хиёнат намеварзад ва ба ҳолати такомул (Дао) бозмегардад: вай шӯҳрату шарафи Ёро мешиносад.

Бо қарор гирифтани дар мавриди таҳқиру бад-





бинӣ ба водиш кайҳон табдил мешавад.

*Ҳар кӣ водиш кайҳон аст, танҳо бо порсой қано-
атманд хоҳад шуд ва ба холигии комил хоҳад бар-
гашт.*

*Вақте ин содагӣ аз байн меравад, он гоҳ аз вай
зарфи олие ба вучуд хоҳад омад.*

*Агар марди муқаддас аз вай истифода кунад,
сарвар хоҳад шуд.*

*Ба ҳамин далел фармудаи бузург ҳаргиз нобуд
нахоҳад шуд.*





*Ҳар касе, ки шадидан меҳоҳад ҳокими кайҳон
шавад, ҳаргиз бар ин ҳадаф дастёб нахоҳад шуд,
зеро кайҳон абзори худоист, аз ин рӯ ҳеҷ кас ҳақ
надорад ҳокими сарнавишти ӯ бошад.*

*Аз ин ҷо, ҳар кӣ ин тамаъро дорад, ӯ назми ҷаҳон-
ро вайрон мекунад; ҳар касе меҳоҳад онро ба даст
оварад, ҳамон дам онро аз даст хоҳад дод.*

*Ба таври куллӣ, чизҳо ба пеш мераванд ё ақиб;
меҷанганд ё дар остонаи ҷанг ҳастанд; неруманд ё
заифанд; дар ҳаракатанд ё дар ҷое соқит ҳастанд.*

*Бино бар ин марди фарзона аз ҳар гуна ифроту
тафрит, ҷалолу шукӯҳ парҳез мекунад.*





Ҳар касе, ки ба подшоҳ тибқи Дао кумак мекунад, ҳаргиз ба фикри шукуфоии кишвар бо ба кор гирифтани неруи ҳарбӣ намешавад: ҳар тавре бо одамон рафтор кунед, онҳо бо ҳамон тариқа ба шумо муносибат хоҳанд кард.

Дар ҳар ҷое, ки артиш меистад, он ҷо (ба ҷои гандум) гулҳор мерӯяд.

Пас аз ҷанги бузург соли беҳосилӣ меояд.

Аз ин рӯ ҳангоме ки марди фарзона роҳбари кишвар аст, вай ҳаргиз ба неруи бераҳмона рӯй намеоварад, ба фикри шухрат намеафтад, лашкар намекашад, аз ҳеч чиз мағрур намегардад, барои ҳарб неру ҷамъ намекунад.

Ҳангоме ки чизе ба ҳадди камолоти ҳеҷ мерасад, заифу фарсуда мегардад.

Ҳар чӣ Дао набошад, зуд хароб мегардад.





Як артиши хуб орошташуда абзори кори бешарафона аст ва моҳиятан чизест баду шарир.

Инсони фарзона самти чапро бар самти рост тарчеҳ медиҳад, зеро онҳое, ки аз артиши истифода мекунанд, тарафи ростро аз тарафи чап беҳтар медонанд.

Артиш абзори кори бешарафона аст, аз ин рӯ вай наметавонад асбоби мардони (ҳақиқатан) фозил бошад. Аз ин ҷост, ки артиш танҳо дар мавридҳои иҷтинобнопазир истифода мешавад.

Агарчи ба ҷанг, мумкин аст, ба хотири барқарор кардани оромӣ рӯй меоваранд, вай, бидуни шак, падидаи бад аст.

Агар вай падидаи хуб мебуд, пас боястӣ аз он хушҳол шуд, аммо аз вай танҳо онҳое хушҳол мешаванд, ки одамкуширо дӯст медоранд.





Оне ки одамкуширо дӯст медорад, наметавонад дар ҷаҳон нияту афкори хуберо пиёда кунад.

Ҳангоми анҷоми кори хуб самти ҷап бар тарафи рост тарҷеҳ дода мешавад, аммо дар сурати рух додани фалокат – тарафи рост бар ҷап.

Генералҳои таҳти фармон дар тарафи ҷап ва фармондеҳон дар тарафи рост қарор мегиранд.

Вақте хабари пирӯзӣ мерасад, бояд ин хабарро бо расми сӯғворӣ истиқбол кард, зеро дар ҷанг одамони бисёре ба ҳалокат мерасанд.

Аз он ҷо, ки дар ҷанг одамони бисёре ба ҳалокат мерасанд, бар ҷанг бояд гирифт.

Ҳангоме ки ҷанг бо пирӯзӣ меанҷомад, бояд модами умумӣ эълон гардад.





Даои абадӣ номе надорад.

Вай чун резаи чӯб кӯчак аст, аммо ҷаҳон наметавонад онро тобеи худ кунад.

Вақте шоҳон ва шоҳзодагон бар фикри ҳифзи кишвар талош мекунанд, он гоҳ худи табиат ёрмандӣ мекунад.

Ҳангоме, ки осмон бо замин ба бистар меафтанд, он гоҳ ба замин шабнам меафтад, – он чи ки инсон дар анҷоми чунин коре қодир нест.

Вақте Дао ба бахшҳо таҳсим шуд, он гоҳ ном пайдо кард. Агар ном шинос бошад, бояд хуДДорӣ кард.

Ҳар кас бояд донанд, ки кучо бояд бозистод. Ҳар касе расми дар ҳар коре хуДДорӣ карданро риоя мекунад, вайро ғасоди ахлоқӣ таҳдид намекунад.

Ин Даост, ки дар кулли кайҳон вучуд дорад.





Инсонҳои одамининос хушманданд ва оне, ки худशिнос аст, дурандеш мебошад.

Касе, ки бар дигарон чирагӣ дорад, неруманд аст ва оне, ки бар худ пирӯз аст, қудратманд мебошад.

Ҳар касе аз худ розӣ мебошад, сарватманд аст.

Одами дар корҳои хеш қотеъ иродаи қавӣ дорад.

Ҳар кӣ аз рисолати хеш сар наменечад, пойдор аст.

Ҳар кӣ пас аз марг фаромӯш намешавад, ҷовидон аст.





Ох, Даои бениҳоят бузург!

Вай ҳам дар тарафи чап ҳасту ҳам дар тарафи рост.

Ҳама мавҷудот дар дунё ба шарофати вай пайдо шудааст; вай онҳоро аз худ дур намекунад.

Шоистагиҳои Дао олии ҳастанд, аммо ӯ бо онҳо ифтихор намекунад.

Вай нисбат ба ҳама чиз бо муҳаббат рафтор мекунад, аммо намехоҳад фармондори онҳо бошад.

Чун аз ҳама гуна иштиёқ озод аст, ночиз шуморида мешавад.

Ўро мешавад кӯчак номид, зеро кӯчактарин чизҳо бо вай мепайванданд.





*Ҳама мавҷудот дар итоати ӯ ҳаст, аммо ӯ
худо фармондори он намешуморад; аз ин рӯ вайро
бояд бузург номид.*

*Марди фарзонаро бузург шуморидан нашояд,
агарчи корҳои бузургро анҷом медиҳад.*

*Далелеро, ки марди муқаддас ба осонӣ соҳиби
номи бузургӣ мешавад, сабаб ин аст, ки вай ҳаргиз
худо бузург намешуморад.*





Марди муқаддас фили бузургро ба итоати худ дароварда, бо он ба тамоми ҷаҳон сафар мекунад. Вай, бидуни он ки осебе ворид оварад, танҳо сафар мекунад.

Аз лаззат, оромии, сукут ва азамат дунёро гизо медиҳад.

Марди раҳгузари бегонае дар кишвар бозистод. Ҳангоме ки дар бораи Дао сухан мегӯяд, ҳарф-ҳояш чӣ содаанд! Вақте ки гуфтораиш анҷом меназирад, якнавохту бемазза ба назар мерасад.

Мардум ба Дао нигоҳ мекунад, аммо ўро намебинад; гўш медиҳад, вале намешунавад; ўро истеъ-мол мекунанд, аммо вай тамом намешавад.





*Ҳар чизе, ки фишурда мешавад, ба ҳолати қаблӣ
бозмегардад.*

*Ҳар чизе, ки суст мегардад, тақвият пайдо
мекунад.*

Ҳар чизе, ки нобуд мешавад, эҳё мегардад.

*Ҳар чизе ҳамаро аз даст медиҳад, дорои ҳама
чи будааст.*

*Ҳама инҳо гоҳе пинҳон номида мешавад, гоҳе
ошкор.*

Мулоим бар сахт чира мегардад, заиф бар қавӣ.

*Ҳамчуноне ки моҳӣ наметавонад жарфои дар-
ёро тарк кунад, ҳамон тавр кишвар наметавонад
бидуни асбобу абзор бошад.*

*Абзори қудратманди роҳбариро набояд ба мар-
дум нишон дод.*





Дао ба ҳеч коре даст налезанад, аммо ҳеч чизе нест, ки ӯ ба вучуд наоварда бошад.

Агар подшоҳ ва атрофиёнаш кишварро хуб идора кунанд, он гоҳ ҳамаи мавҷудот ба гунае, ки ме-хоҳад, тағйир мекунад.

Агар ҳамаи мавҷудот сахт ба ҳаракат оянд, ман онҳоро тавассути як содагии беном бозмедора-рам.

Содагии беном орӣ аз иштиёқ аст.

Ҳангоме ки дар дунё ҳеч иштиёқе вучуд надошта бошад, он гоҳ дар ҳама ҷо оромиши ва дар тамоми замин ҳақиқат ҳукмфармо мегарданд.





*Инсонҳои дорои ахлоқи воло худро ахлоқӣ на-
мешуморанд; аз ин рӯ онҳо аз болотарин ахлоқ бар-
хӯрдор ҳастанд.*

*Инсонҳои ахлоқашон паст тавоноши аз даст
додани ахлоқи худро надоранд ва аз ин рӯ ғайриах-
лоқӣ ҳастанд.*

*Инсонҳои дорои ахлоқи боло, ҳангоме ки бо коре
машгул нестанд, ба иқдоме даст наметананд.*

*Инсонҳое, ки ахлоқи камтар доранд, он кореро
мекунанд, ки дар анҷомиаш қодиранд.*

*Инсонҳои ниҳоят башардӯст, ҳангоме ки бо
коре машгул нестанд, амалҳои анҷом медиҳанд,
вале ба он қоида намешаванд.*

*Инсонҳои ниҳоят адолатпарвар бо коре маш-
гул мешаванд, онро анҷом медиҳанд.*





Инсонҳои дорои болотарин эҳтиром ба дигарон эҳтиром мегузоранд, аммо аз эҳтироми дигарон нисбат ба худашон нобархӯрдоранд, аз ин рӯ онҳо дигаронро маҷбур мекунанд, ки барояшон эҳтиром гузоранд.

Аз ин рӯ, вақте Дао гум мешавад, ахлоқӣёт надидор мешавад; ҳангоме ки ахлоқ фаромӯш мешавад, башардӯстӣ надид меояд; ҳангоме ки аз башардӯстӣ даст мекашанд, адолат зухур менамояд; ҳангоме ки адолат аз байн меравад, эҳтиром ҷойгузин мегардад.

Ба ҳамин далел аст, ки эҳтиром натиҷаи заифгардидани садоқату вафодорӣ (ба хоҷа) ва оғози ҳар гуна беназмӣ дар кишвар аст.

Бино бар ин, инсонӣ бузург ба падидаҳои боаҳамият таваҷҷуҳ мекунад ва зухуроти ночизро ба қанор меандозад. Вай ҳама корро бар тибқи ростӣ анҷом медиҳад, аммо ҳаргиз ба қонун тақя намекунад.

Аввалиро бигиред, охиронро ба қанор гузоред.





Дар аҳди қадим ҳар мавҷуде ба ваҳдат даст меёфт.

Осмон, ки ба ваҳдат расид, покиза гаит.

*Земля, достигиши единства, стала спокойной.
Замин, ки ба ваҳдат ноил гаит, ором шуд.*

Рӯҳе, ки ба ваҳдат даст ёфт, хушманд гардид.

Водие, ки ноил ба ваҳдат шуд, комил гаит.

Ҳар чизе бо ба даст овардани ваҳдат ба мавҷудияти хеш оғоз мебахшид.

Подшоҳон ва шоҳзодагоне, ки ба ваҳдат расиданд, намунаи ибрат барои ҳамаи ҷаҳон гардиданд.

Ҳамаи ин дар сояи ваҳдат ба даст омадааст.





*Ба даст овардани ваҳдат дар ҳамаи инҳо яку
яксон аст.*

*Агар осмон соф намебуд, чунин ба назар мера-
сид, ки вай аз як таркише метарсад.*

*Агар замин оромии худро аз даст медод, пас
ӯро хатари хароб шудан таҳдид мекард.*

*Агар рӯҳ ҳушмандиро аз даст медод, пас вай
вижагии рӯҳ буданаширо гум мекард.*

*Агар халои водӣ бо чизе нур мегардид, пас вай
дигар водӣ намешуд.*

*Ҳар чизе, агар аз рушд бозмонад, фано меша-
вад.*

*Агар шоҳону шоҳзодагон садоқату вафодорию
раияти хешро аз даст медоданд, сарнагун мегарди-
данд.*

Аз ин рӯ инсонҳои наҷиб ба одамони одӣ чун ба





*огози хеш менигаранд; ашироф ба авом чун ба асосу
пояи худ нигоҳ мекунад.*

*Подшоҳон ва шоҳзодагон ба ятимону бевагони
бенаво гамхорӣ мекунанд. Бо ин кор онҳо метаво-
нанд аз аслу насаби худ шаҳодат диҳанд.*

Магар ин дурӯғ аст?

*Агар аробаро ба қисматҳо ҷудо кунем, аз ароба
чизе намемонад.*

*Ман намехоҳам, монанди санги гаронбаҳо, маг-
рур бошам.*

*Инчунин ман намехоҳам, мисли як санги биё-
бон, мавриди нафрат бошам.*





*Ҳаракати Дао аз муқовимат (ба ҳамаи мавод)
ба амал меояд.*

Сустӣ вижагии хоси амали Даост.

*Ҳама чиз аз ҳастӣ (чӣ) ва ҳастӣ аз нестӣ (ҳеч
чӣ) ба вуҷуд омадаанд.*





Ҳангоме ки донишманде дар бораи Дао чизе мешунавад, талош мекунад, то шундаашро (дар ҳаёт) татбиқ намояд.

Ҳангоме ки инсон миёнаҳол дар бораи Дао чизе мешунавад, то охири умраш ба он пайравӣ намекунад.

Ҳангоме ки нимадонишманде дар бораи Дао чизе мешунавад, онро мавриди тамасхур қарор медиҳад.

Агар онро мавриди тамасхур қарор наредоданд, пас Дао сазовори номи хеш намегардид.

Аз ин рӯ гуфтаанд:

Ҳар касе, ки ошкорро дар мавриди Дао дарк мекунад, печида ба торикӣ ба назар меояд; ҳар касе, ки ба пеш даст ба дасти Дао меравад, баргарданда ба қафо ба назар мерасад; ҳар касе, ки бар авчи Дао боло шудааст, мирандаи одӣ менамояд.





Инсони дорои болотарин фазилат ба водӣ монанд аст.

Инсони поктарин ба одами манфур монанд аст.

Инсони дорои болотарин ахлоқ ба шахси ноқобил монанд аст.

Фарди накукор монанд ба дузд аст. Инсони ҳақиқатчӯй ба гонатгари мол монанд аст.

Чаҳоргӯшаи бузургро гӯшаҳояш нонамоён аст.

Зарфи бузург ба зудӣ сохта намешавад.

Баландтарин садоро гӯш намешунавад.

Тасвири бузург ори аз ҳама гуна шакл аст.

Дао аз мо пинҳон аст, аз ин рӯ вай ном надорад.

Вай ҳамаи мавҷудотро бо неру таъмин мекунад ва ба камолот ҳидоят менамояд.





*Дао якро ба вучуд овард, як – дуру, ду – серо,
аммо се – ҳама чизро.*

Ҳар чиз ҳомили «ин» ва обистани «ян» аст.

*Касе, ки дар ҳолати девонагӣ қарор дорад, ба
осонӣ ором мекунад.*

*Одамон ба онҳое, ки ба ятимону фақирон ку-
мак намеkunанд, нафрат меварзанд. Бино бар ин,
шоҳону шоҳзодагони оқил дасти ятимон ва фақи-
ронро мегиранд; онҳоянд, ки бо ин кори худ мавриди
ситоиши мардум хоҳанд буд.*

*Аз даст додан оғози афзудан бар дорой аст,
бисёр – оғози гум кардан.*

*Он чиро, ки дигарон аз рӯи адолат меомӯзонданду
меомӯзонанд, ман низ онро ба одамон меомӯзнам.*





Фарди ниҳоят қавӣ бо ачали худаи намемирад.

Ман падари таълим хоҳам шуд.





*Чаҳон фурутан аст: ҳама бар паҳнои вай бо
хӯрдану давидан машгуланд.*

Беандармиён нобудиро фуру мебарад.

*Аз ин рӯ ман медонам, ки бекорӣ шоистагии
волое дорад.*

*Омузаи бидуни суҳан ва бефаъолияти судманд-
тар аз ҳамаи мавҷудоте миёни замину осмон аст.*





Чӣ наздиктар ба хеш аст: ном ё бадани худ?

Чӣ беиштар аст: бадан ё сарвати худ?

Аз сар гузарондани чӣ сангинтар аст: ба даст овардан ё гум кардан?

Ҳар касе саргарм мешавад, зиёни бузурге хоҳад дид.

Ҳар касе бисёр дорад, метавонад, назар ба оне ки кам дорад, беиштар аз даст диҳад.

Ҳар касе, ки медонад одам бояд бо чӣ чизе қаноатманд гардад, ҳаргиз шармсор нахоҳад шуд.

Ҳар касе сарҳади фаъолияти худро медонад ва ба хатар наздик намешавад, ӯ умри дароз хоҳад дид.





Камоли бузург монанд ба нокомил аст, аммо вай тамомнопазир аст (ҳарчанд ба таври доимӣ мавриди истифода қарор мегирад).

Пуриш бузург монанд ба халоъ аст, аммо судаиш ғайри қобили андоза аст.

Ростиш бузург ба назар қач менамояд.

Устоди бузург қавдан ба назар мерасад.

Нотиқи бузург лакнатдошта ба назар меояд.

Ҳангоме ки тақопӯ бар сукут чира мегардад, он гоҳ сардӣ эҳсос мегардад; вақте сукут бар тақопӯ пирӯз меояд, он гоҳ гармӣ эҳсос мешавад.

Сукути комил намуна аз тамоми ҷаҳон аст.





Вақте Дао дар тамоми дунё риоя мегардад, он гоҳ аспони тезно фаромӯш хоҳанд шуд ва тамоми мазореъ мавриди киштукор қарор хоҳад гирифт.

Вақте Дао дар тамоми дунё риоя намегардад, он гоҳ аспони ҷангӣ дар қаронаҳои шаҳр парвариши хоҳанд ёфт.

Гуноҳе сангинтар аз иштиёқ вучуд надорад.

Бадбахтиё сахттар аз дарк накардани ҳадди қаноат нест.

Ҷинояте вазнинтар аз тамоили ҳарисона ба сарватгундори бисёр вучуд надорад.

Ба ҳамин далел оне, ки ҳадишинос аст, аз вазъи ҳештан розист.





Бидуни аз хона хориҷ шудан (хирадмандон) медонанд, ки аҳволи ҷаҳон чӣ гуна аст.

Бидуни ин ки аз васати тиреза нигоҳ кунанд, онҳо Даои Осмониро мебинанд.

Ҳар қадар аз хона дур равӣ, ба ҳамон андоза кам хоҳӣ донист.

Бино бар ин фозилон (хирадмандон) бидуни берун рафтан ба ҷое ба дониш даст меёбанд; бе он ки ашёро бинанд, номи онро медонанд.

Не делаая ничего, они совершают много.

Бидуни даст задан ба амале онҳо кори бисёрро анҷом медиҳанд.





Рӯз аз рӯз омӯзаҳо афзун мегарданд, аммо рӯз аз рӯз Дао ба коҳиш меравад.

Эта потеря увеличится и дойдет до желания неделания.

Ин талафот афзоиш хоҳад ёфт ва ба хоҳиши кор накардан табдил хоҳад расид.

Ҳангоме ки инсон то ба кор накардан мерасад, он гоҳ чизе боқӣ наместонад, ки он ба анҷом нарасида бошад.

Агар дар дунё назму тартиб ҳукмфармоист, месазад, ки онро забт кард, аммо вақте назму тартибе нест, ба даст овардани он даркор нест.





Мардони фозил ҳеч эҳсоси ҳосе надоранд, зеро онҳо эҳсоси авомро чун эҳсоси ҳеиштан дарёфт мекунанд.

Ман инсонҳои хубро танҳо ба он хотир мепазирам, ки онҳо одамони хуб ҳастанд. Одамони бадро чун одамони хуб қабул дарам.

Ман ба одамони самимӣ бовар дарам, инчунин ба инсонҳои гайрисамимӣ низ эътимод мебарзам, зеро ҳадди аксари самимият ин аст.

Замоне, ки мардони муқаддас дар рӯи замин зиндагӣ мекунанд, онҳо одиву ороманд; онҳо нисбат ба ҳама эҳсоси ҳаммонанд доранд.

Ба хоҳири рифоҳи қаҳон онҳо дилҳои худро тира мегардонанд. Одамони одӣ ба онҳо чун ба устодони ҳеш менигаранд ва ба нақлҳое аз аъмоли онҳо гӯи меандозанд.

Кудсиён ба мардум чун ба кӯдакон менигаранд.





Ҳамаи мавҷудот, вақте зиндагиро тарк мекунад, вориди марғ мешавад.

Зиндагӣ дорои 13 марҳалаи рушд аст; марғ низ 13 марҳала дорад.

Марҳалаҳои зиндагии инсонӣ, ки ҳамеша ба сӯи марғ меравад, низ аз 13 иборат аст.

Чаро ин тавр аст? Барои ин ки майл ба зиндагӣ хеле қавӣ аст. Ман шунидаам инсоне, ки зиндагии парҳезгоруна дорад, на аз каркадан метарсад, на аз паланг, на аз воқеъ шудан дар пайкоргоҳ бидуни таҷҳизоти ҷангӣ. Зеро дар бадани ӯ ҷоест, ки каркадан тавонад шох занад, паланг бо нохунҳои тезаиш ҷанг занад ва ҷанговари адӯ бо шамшер зарба ворид оварад.

Чаро ин тавр аст? Ба ин далел аст, ки барои инсоне, ки зиндагии парҳезгоруна ба сар мебарад, марғ вучуд надорад.





Дао мавҷудотеро ба бор меоварад, ки гизояшонро порсой таъмин менамояд; ба мавҷудот онҳо колбади моддӣ ато мекунад ва қудраташон чизҳоро такмил медиҳад.

Бино бар ин ҳамаи мавҷудот Дао ва фазилатро парастии мекунад.

Ҳеҷ касе ба Дао аз шоистагиҳояш ва ба фазилат аз арзишҳояш башорат надодааст, аммо онҳо худашон абадан дорои шоистагиҳо ва арзишҳоянд.

Бино бар ин чизҳо аз Дао тавлид меёбанд, Дао онҳоро гизо медиҳад, меарварад, такмил мекунад, ба балогат мерасонад ва ҳифз менамояд.

Дао бо он ки тавлид мекунад, онҳоро соҳибӣ намекунад; онҳоро ба чизе табдил медиҳад, ки ҳамакунун ҳастанд ва бо онҳо ифтихор намеварзад; вай бар онҳо ҳукумат мекунад, вале онҳоро озод мегузорад. Ин аст фазилати ҳақиқӣ.





Чаҳон дорои як сарогоз аст, ки он модари ҳамаи дунёст. Аз рӯи модар метавон писари ўро шинохт.

Ҳар гоҳ, ки писар маълум аст, модар низ осебнопазир мемонад.

Агарчи бадан мемирад, аммо моҳияти ў ҳаргиз нобуд намегардад.

Ҳар кӣ гӯишҳо ва чашимҳояширо мебандад, тамоми умр аз бархӯрдорӣ маҳрум мегардад.

Ҳар касе ба ҳама гуна садоҳои латиф гӯш фаро медиҳад ва сабӣ мекунад, ки иштиёқширо таскин диҳад, ҳаргиз наҷот нахоҳад ёфт.

Инсоне, ки дар ташиҳи кӯҷактарин чизҳо тавоноӣ дорад, гайббин номида мешавад. Оне, ки метавонад нармрафториро нигоҳ дорад, ном ўро қуд-





ратманд аст.

Оне, ки нурро истеъмом мекунад, дурахшон ном дорад.

Бадан, бидуни он ки чизе аз худ боқӣ гузорад, нобуд мегардад. Ин аст мероси абад.





*Ман бепарво ҳастам, вале ақл дорам, аз ин рӯ
дар Даои бузург зиндагӣ мекунам.*

Ман дар ҳолати тарси бузург садақа медиҳам.

*Роҳи бузурги Дао ҳамвору соф аст, аммо инсо-
нҳо дӯст медоранд, ки бо пайроҳаҳо роҳ бираванд.*

*Ҳангоме ки давлат аз гамхорӣ кардан ба хоти-
ри рифоҳи мардум даст мекашад, он гоҳ киштзо-
рҳо ҳолигашта, анборҳои гандум ҳаргиз пур нахо-
ҳанд шуд; одамон либосҳои рангорангро хоҳанд
пӯшид, ба камарашон шамшерҳои дамтезро овезон
хоҳанд кард ва гизоҳои камёфту хушмаззаро ис-
теъмол хоҳанд намуд.*

*Ҳамаи ин дар маҷмӯъ гурури гонатгарона номи-
да мешавад.*

Оё ин Даост?





Он чиро, ки реша дорад, ҳаргиз намешавад аз беҳаш канд.

Хорошо связанного нельзя развязать.

Онеро, ки маҳкам баста шудааст, наметавон раҳо намуд.

Бозмондагон рӯзҳои даргузашти аҷдоди хешро пос медоранд. Касе, ки ин корро барои худ анҷом медиҳад, ӯ барои хештан кори хуб мекунад; касе, ки ин корро барои хонаводаи хеш анҷом медиҳад, ӯ барои хонаводааш кори хуб мекунад; касе, ки ин корро барои деҳаи худ анҷом медиҳад, ӯ сарвари он деҳа хоҳад шуд; касе, ки ин корро барои кишвари худ анҷом медиҳад, ӯ барои кишвар кори хуб мекунад; касе, ки ин корро барои ҷаҳон анҷом медиҳад, ӯ барои тамоми ҷаҳон кори хуб мекунад.





*Ман баданро аз рӯи бадан, хонаро – аз рӯи хона,
деҳаро – аз рӯи деҳа, кишварро – аз рӯи кишвар ва,
ниҳоят, ҷаҳонро аз рӯи ҷаҳон таҳқиқ мекунам.*

*Аммо оё ман метавонам донам, ки чаро дунё
чунин аст, на ба шаклу сурати дигар?*





Оне, ки ба камоли ахлоқӣ расидааст, монанд ба кӯдак аст.

Ҳашароти зараровар ӯро намегазад; ҷонварони даранда ба вай зарар намерасонанд, парандаҳои ваҳшӣ бо нохунҳои худ бар вай ҷангол намезананд.

Агарчи устухонҳои мулоим ва мушакҳои заифанд, аммо ӯ метавонад чизҳоро дар дасташ маҳкам нигоҳ дорад.

Агарчи вай намедонад, ки наринаву модина чӣ гуна ба ҳам меомезанд ва чӣ гуна ҷанин дар раҳми модина шакл мегирад, ӯ ба таври муфассал медонад, ки вазъи ҷаҳон чӣ гуна аст.

Агарчи ӯ рӯзи дароз фарёд мекунад, овозаш ҳаргиз хаста намешавад, зеро он (садояш) аз ҷамоҳанги комил бархӯрдор аст.





Дониستاني Ҳамоҳангӣ доимию устуворӣ номида мешавад.

Дониستاني доимию устуворӣ возеҳият номида мешавад.

Амал кардан фақат ба хотири гирифтани лаззати бадан кори касиф номида мешавад.

Рӯҳе, ки метавонад бар эҳсосот ҳукумат кунад, рӯҳи қавӣ аст.

Ба таври кулӣ, шукуфо пажмурда мегардад, зеро дар вай Дао вуҷуд надорад.

Ҷое, ки дар он Дао нест, ба зудӣ ба фано мерасад.





Оне, ки бисёр медонад, сокит аст, аммо оне, ки бисёр ҳарф мезанад, чизе намедонад.

Дао чашмонаширо мепӯшад, дарвозаро мебандад, тегҳоро кунд мекунад, гиреҳҳоро боз менамояд, равшаниро мулоим месозад, чизҳои кӯчакро ҳам менамояд.

Ин ваҳдати идрокнашудани аст.

Наметавон бо Дао наздик шуд, аз вай дурӣ ҷӯст, аз вай суд бурд; ҳеҷ кас наметавонад ба ӯ осебе ворид оварад; барои гиромӣ доштани вай далеле нест; барои бадбинӣ нисбат ба вай низ бурҳоне вуҷуд надорад.

Ин ҳама нишон медиҳад, ки Дао аз ҳамаи мавҷудоти рӯи замин наҷибтар аст.





Бидуни пайравӣ аз расми адолат наметавон кишварро идора кард. Барои дар ҷанг ба пирӯзӣ расидан чолок бояд буд.

Вақте дар кишвар (ҳанӯз) беназмӣ вуҷуд надорад, (он гоҳ) бояд вайро ба даст овард.

Чӣ тавр ман метавонам дарёбам, ки чаро назми ҷаҳон ин гуна аст, на ба гунаи дигар.

Дар замоне, ки чизҳои зиёде дар кишвар вуҷуд доранд, ки бояд аз байн бурда шаванд, мардум бенавотар мегардад.

Дар замоне, ки дар кишвар олотҳои самарабахши фаъолият бисёранд, одамон намехоҳанд кор кунанд.

Дар замоне, ки дар кишвар шумораи зиёди ҳунармандони моҳир мавҷуд аст, теъдоди чизҳои ваҳшатзо афзоиш меёбад.





Ҳангоме ки дар кишвар қонуну муқаррароти зиёде вуҷуд доранд, шумораи ҷинояткорон меафзояд.

Чуноне ки марди муқаддас гуфтааст: «Ҳангоме ки ман коре анҷом намедиҳам (яъне ман чизи наверо ба вуҷуд намеоварам), мардум беҳтар мешавад; вақте ман оромам, мардум одил мегардад; вақте ман ба кори наве даст наmezанам, мардум сарватманд мешавад; вақте ман аз ҳама гуна эҳсосот озод мешавам, мардум содадил мегардад».





Ҳангоме ки роҳбарони давлат дар сиёсати худ камтар ба хӯрдагирӣ роҳ медиҳанд, мардум сарватманд мешавад. Аммо вақте дар идораи давлат хӯрдагирӣ бештар аст, мардум камбағал мегардад.

Чӣ мушкили бузурге! Дар ҳар кучое, ки хубию некӣ ҳаст, он ҷо бадбахтӣ низ вуҷуд дорад.

Чӣ хубе! Дар ҳар кучое, ки фалокату мусибат ҳастанд, он ҷо саодату хубӣ низ вуҷуд доранд.

Аммо ман намедонам, ки интиҳои бадбахтӣ ва оғози саодат дар кучост.

Дар ҷое, ки ҳақиқат вуҷуд надорад, мардум ба ҳақиқат чун ба як чизи аҷиб ва ба некӣ чун ба як чизи ботил менигаранд.

Аз давронҳои қадим одамон дар гумроҳӣ қарор





доранд, аз ин рӯ марди муқаддас ба онҳо гузашт намекунад.

Вай тамаъкор нест, аммо ҳеҷ чизеро миёни онҳо тақсим намекунад.

Ӯ порсо аст, аз ин рӯ ҳаргиз худсарона коре намекунад.

Агарчи вай барои тамоми ҷаҳон нурбахш аст, дурахширо дӯст намедорад.





*Барои хидмат ба осмон ва раҳбарӣ бар мардум,
беҳтар аз ҳама бояд расми хуДДориро риоя кард.*

*ХуДДорӣ ин нахустин марҳалаи фазилат ва
огози такомули ахлоқӣ аст.*

*Инсонӣ дорои ахлоқияти вола ҳамаи мушкилот-
ро бартараф мекунад.*

*Жарфо ва тавоноии қудрате, ки бар ҳама гуна
мушкилот пирӯз омадааст, қобили андоза нест.*

Ў метавонад ҳокими дунё бошад.

Ҳокими дунё модари кайҳон аст.

*Модари кайҳон ҷовидон зиндагӣ хоҳад кард, зеро
аз решаи амиқ ва пояи устувор бархӯрдор аст.*





Идораи кишвари бузург монанд ба пухтани як хӯроки лазиз аз моҳичаҳои кӯчак аст.

Ҳангоме ки марди муқаддас кишварро идора мекунад, нерӯи шарр наметавонад Худо бошад.

Бо ин ҳол, ин бад-он маъно нест, ки нерӯи шарр дар сурати Худо (ё рӯҳ) зухур нахоҳад кард, вале мардум нисбат ба осебрасониҳои он тоқатнопазир хоҳад буд.

Марди муқаддас ба касе ва ҳеҷ кас ба ӯ осеб намерасонад.

Аз ин рӯ ахлоқи марди муқаддас бештару бештар рӯ ба такомул меравад.





Кишвари бузург монанд ба даҳонаи рӯдхона аст.

Ҳамбастагии кайҳон оғози ҳамаи ҷаҳон аст.

*Модина ҳамеша бар нарина пирӯз мешавад,
зеро ӯ хомӯшу ором поёнтар аз нарина қарор дорад.*

*Вақте ки кишвари бузург поёнтар аз кишвари
хурд қарор дорад, аввалӣ дуввумиро фатҳ хоҳад
кард.*

*Ҳангоме ки кишвари хурд поёнтар аз кишвари
бузург қарор дорад, аввалӣ дуввумиро ба даст хо-
ҳад овард.*

*Аз ин ҳама намоён аст, ки кишваре, ки поёнтар
аз дигар кишварҳо ҷой гирифтааст, бар ҳамаи киш-
варҳо ҳукмрон хоҳад шуд.*

Кишвари бузург ва кишвари хурд чист?

Кишвари бузург маъвои миллатҳост, ки шу-





*морашон зиёд аст ва кишвари хурд маъвои миллат-
ҳоест, ки шуморашон кам.*

*Агар ҳокими кишваре аз дигарон поёнтар қарор
гирад, метавонад ба ҳадафҳои неки худ даст ёбад.*

*Аз ин рӯ равшан аст: касе меҳоҳад бузургӣ ба
даст оварад, бояд поёнтар аз ҳама қарор гирад.*





*Дао жарфои ҳастӣ аст. Маҳз вай ганчинаи
ҳамаи инсонҳои нек мебошад.*

*Вай инчунин ҳамон чизест, ки инсонҳои бад ни-
гоҳаиш медоранд. Суханҳои зеборо мешавад бо ар-
зише харидорӣ кард.*

*Ҳама тавоноии анҷом додани корҳои хубро до-
ранд.*

*Агарчи одамон баданд, вале намешавад аз онҳо
комилан даст кашид.*

*Подшоҳ ва се нафар амалдорони олиро инти-
хоб мекунанд. Онҳо бо дар даст доштани санги
гаронбаҳо савори аробаҳо кишварро давр мезананд.
Аммо ин бениҳоят бад аст нисбат ба тарғиб кар-
дани Дао бо нишастан дар як ҷо.*





*Сабаби ин, ки дар даврони бостон Дао аз эҳти-
роми амиқ бархӯрдор буд, чист?*

*Оё ин нест, ки дар сояи Дао қинояткорон авф
мешуданд?*

*Шояд аз ин рӯст, ки дар замони бостон Дао
дар тамоми ҷаҳон мавриди эҳтиром қарор дошт.*





Ҳама бояд гайрифаъол бошанд.

Ҳама бояд сукути комилро риоя кунанд.

Ҳама бояд гизои сода истеъмол намоянд.

Бузург кӯчак аст, бисёр – андак.

*Ҳар касеро, ки ба шумо нафрат дорад, бо некӣ
посухаи диҳед.*

*Ҳангоме ки шумо дар амну рифоҳ зиндагӣ ба
сар мебаред, бар фикри он бошед, ки дар сурати
пеш омадани мусибате чӣ тадбире бояд андешид,
зеро мусибати бузург аз фалокати андаке оғоз ме-
шавад.*

*Мушкилу мусибати тамоми ҷаҳон аз чизҳои
беаҳамияту майда сар мезанад, ҳаммонанди он ки
кори бузург – аз иқдомоти хурд.*





Марди муқаддас намехоҳад бузурги ҷаҳон бошад, аз ин рӯ кори бузург мекунад.

Созише, ки ба осонӣ ба даст омадааст, сазовори эътимод нест.

Дар ҳар ҷое, ки корҳои кӯчаки зиёде мачуданд, дар он ҷо корҳои бузурги бисёре низ ҳастанд.

Аз он ҷо, ки марди муқаддас фақат дар мусибат зиндагӣ мекунад, барояш мусибат вучуд надорад.





Доштани чизи сабук кори душворе нест.

*Пешгирӣ кардани мусибат то замони пурра
ошкор шудани он осон аст.*

*Мағлуб кардани заиф ва парешон сохтани чизи
кӯчак кори саҳл аст.*

*Бар ҳифозат ҳамон вақт ибтикор бояд кард,
ки ҳанӯз ниёзе барои ин кор нест (яъне душман ҳанӯз
пайдо нашудааст).*

*Барои оромии кишвар замоне бояд кӯшид, ки
ҳанӯз дар он назму низом пойдор аст.*

*Дарахти бузурге, ки наметавон онро бо дастҳо
фаро гирифт (яъне ниҳоят бузург аст), аз ниҳоли
кӯчаке рӯидааст.*





Бурчи нухтабақа аз кулӯхпораҳо бино ёфтааст.

Барои ин ки ҳазорҳо фарсах тай шавад, бояд рохро аз як қадам гузоштан оғоз кард.

Ҳар касе, ки тавоноии созандагиро дорад, қодир ба харобкорӣ низ ҳаст.

Доро метавонад ҳамаи дороияшро аз даст диҳад.

Марди муқаддас чизе намесозад, аз ин рӯ чизе-ро хароб намекунад; вай чизе надорад, аз ин рӯ чизе гум намекунад.

Ҳар касе кореро оғоз намуда, саросема мешавад, то ҳарчи зудтар натиҷа бигирад, ҳаргиз ба ҳадаф нахоҳад расид.

Ҳар касе бо эҳтиёткорӣ кори худро анҷому поён мебахшад, бо шикаст рӯ ба рӯ нахоҳад шуд.

Аз ин рӯ марди муқаддас ҳамеша бар он мекушад, ки ҳолису ростбин бошад, ба чизҳои бо муш-





кил бадастоянда арзише надихад ва омӯзаҳои бесамарро гӯш накунад.

Ў бо такрори корҳои машғул аст, ки онро бисёрҳо анҷом додаанд.

Ў саъй хоҳад кард, то ба қараёни табиши чизҳои кӯмак кунад ва ба ҳеч сурат монеи он нашавад.





Дар даврони куҳан пайравони Дао кӯиши намекарданд бо маърифати мардум машгул шаванд; онҳо ўро дар ҷаҳолат нигоҳ медоштанд.

Далели ин ки идора кардани мардум душвор аст, ин аст, ки мардум батадриҷ равшанфикр мегардад ва дар миёни вай одамони хушманд зиёд ҳастанд. Ҳар кӣ мехоҳад кишварро тавассути фалсафа-фурӯшӣ идора кунад, ў онро нобуд хоҳад кард.

Агар кишвар бидуни фалсафафурӯшӣ идора шавад, дар он шукуфою рифоҳ ба вуҷуд хоҳад омад.

Ҳар касе, ки (моҳияти) ин ду нуктаро мефаҳмад, (барои мардум) намунаи шахсе хоҳад буд, ки зиндагии ахлоқӣ ба сар мебарад. Ўро (инсон) дорои фазилати идрокнашаванда хоҳанд номид.

*Оҳ, ахлоқ чӣ жарф ва гайри қобили дарк аст!
Он аз рӯи моҳияташ бар хилофи ҳамаи модди-*





ёт аст, аммо ҳаргиз ба чизе муқовимат намекунад.

Вай итоати бузурге аз худ нишон медиҳад.





Далели он, ки рӯдхонаҳо ва бахрҳо подшоҳони водихои бешумор (ки рӯдҳо дар онҳо қорӣ мешаванд) ҳастанд, ин аст, ки аввалиҳо поёнтар аз баъдиҳо ҷой гирифтаанд.

Ба ин далел аст, ки рӯдхонаҳо ва бахрҳо подшоҳони водихои зиёд ҳастанд.

Вақте марди муқаддас меҳоҳад мардумро боло бибарад, ўро поён меоварад. Ҳангоме меҳоҳад ба пеш бибарад, ўро ба қафо меандозад.

Аз ин ҷост, ки вақте мардум ҷойгоҳи болоеро пайдо менамояд, аз он ифтихор намекунад; ҳангоме ки ба пеш меравад, ба ҳеч касе осебе намерасонад.

Замоне ки ҳамаи гуфтаҳоям ба амал менайванданд, дар тамоми ҷаҳон сулҳ пойдор мегардад.

Ҳангоме ки дар тамоми ҷаҳон сулҳ пойдор мегардад, он гоҳ низоъ аз байн меравад.





Дар тамоми замин инсонҳо мегӯянд, ки Даои ман бузург аст.

Албатта, он ба девонагӣ мемонад, аммо, бидуни шак, бузург аст.

Ман се бартарӣ дорам, ки онҳоро чун ганчина ҳифз мекунам.

Аввалин аз ин се ганчина башардӯстӣ аст.

Дуввум – сарфачӯӣ.

Севвум – фурӯтанӣ ва ё чизе, ки дар партави он ман намехоҳам роҳбари тамоми замин бошам.

Башардӯстон инсонҳои шуҷоанд.

Сарфачӯён инсонҳои саховатманд ҳастанд.





*Одамҳои фурӯтан ё онҳое, ки намехоҳанд роҳ-
бари тамоми ҷаҳон бошанд, барои замони зиёде
муфид хоҳанд буд.*

*Ҳар касе, ки бидуни баишардӯстӣ шуҷоъ аст, ҳар
касе, ки бидуни сарфачӯӣ саховатманд мебошад,
ҳар касе, ки бидуни фурӯтанӣ ба пеш меравад, ҳалок
хоҳад шуд.*

*Ҳар касе, ки ба хотири баишардӯстӣ мечангад,
пирӯз хоҳад шуд. Агар вай мардумро ҳифз кунад,
дифояш неруманд хоҳад буд.*

*Ин ҳама аз ин рӯст, ки ўро Осмон, ки чунин
инсонро гиромӣ медорад, наҷот хоҳад дод.*





Инсоне, ки воқеан равшанфикр аст, ҳаргиз ба чанг рӯ намеоварад.

Чанговари олий ҳаргиз хашимногу асабонӣ намешавад.

Пирузманд ҳаргиз аз бегонагон хоҳони кӯмак намешавад.

Он, ки қодир ба истифода аз мардум аст, худро аз он поин мегузорад.

Ин камоли сулҳдӯстӣ аст.

Ин нуруи истифода бурдани инсонҳост.

Ин «мутобиқ шудан бо Осмон», ҳадди қадимӣ будан аст.

Чунин аст ҳукми бостон.





*Дар «Хунари низомӣ» омадааст, ки ҷангоми ҷанг
ман ҷарғиз фаъол намешавам, балки – гайрифаъол.*

*Бидуни қадаме пеш рафтан ба андозаи оришин
ба ақиб бозгаштан маънои бидуни муқовимат ба
душман додани хосташиро дорад.*

*Вақте ки душмане вучуд надорад, ҷанг ҳам сар
намезанад.*

*Мусибате сахттар аз нафрат варзидан ба душ-
ман нест.*

*Ба душман нафрат доштан монанд аст ба даст
кашидан аз сарвати хеш бидуни зарурат.*

*Оне, ки ба хотири афзудан бар шумори неруи
ҷарбии худ гиря мекунад, пирӯз хоҳад шуд.*





*Ман мегӯям, ки дониш анбоштан ва корҳои хуб
кардан хеле осон аст.*

*Ҳол он ки дар саросари ҷаҳон касе инро на-
медонад ва бо даст задан ба корҳои хуб машғул
намешавад.*

Суханҳоро усул ва корҳоро сарвар бояд.

*Дониш вуҷуд надорад. Ба ҳамин далел аст, ки
ман чизе намедонам. Онҳое, ки маро мешиносанд,
камушуморанд, аз ин рӯ ман мӯхтарам ҳастам.*

*Бино бар ин марди муқаддас либосҳои одиву кӯҳна
мепошиад, аммо бо худ сангҳои гаронбаҳо дорад.*





Касе, ки бо дониши зиёд худро нодон вонамуд мекунад, ӯ марди ахлоқӣ аст.

Касе, ки ҳеҷ намедонад ва худро донишманд вонамуд мекунад, ӯ бемор аст.

Касе, ки аз бемории ҷисмӣ ранҷ мебарад, ҳанӯз бемор нест.

Марди муқаддас ҳаргиз бемор намешавад, зеро вай намедонад беморӣ чист, ҳарчанд ҷисман бемор мешавад.





*Вақте мардум аз қудрати қавӣ наметарсад,
чолиши бузурге рух медиҳад.*

*Хона ҳар тавре, ки бошад, барои марди муқад-
дас танг нест.*

*Зодгоҳ ҳар тавре, ки бошад, барои марди му-
қаддас муҳим нест.*

*Ҳеҷ чизе ӯро ошуфта намегардонад, аз ин рӯ
вай низ касеро ташвиш намедиҳад.*

*Агарчи марди муқаддас аз шоистагии худ огоҳ
аст, аммо ҳаргиз инро нишон намедиҳад.*

*Агарчи гурур ба ӯ бегона нест, аммо ҳаргиз
мазрурона рафтор намекунад.*

*Ба ҳамин далел аст, ки ҳама бояд аз аввалӣ дур
ва ба охирон наздик шаванд.*





Касе, ки неруманд ва густох аст, вай метавонад одамро бидунад.

Касе, ки неруманд ва густох нест, метавонад одамро эҳё кунад.

Ин ҳар ду ё судманд ва ё зараровар ҳастанд.

Ҳеҷ кас наметавонад донид чаро осмон чизеро дӯст медорад, чизеро на. Ин масъаларо ҳатто марди муқаддас наметавонад ҳал кунад.

Даои осмонӣ ҳаргиз пархои намекунад, аз ин рӯ вай бар ҳама пируз меояд.

Агарчи ӯ кам ҳарф мезанад, хубтар аз одамони пурҳарф баррасӣ мекунад.

Ҳеҷ кас Даоро фаро намехонад, аммо ӯ дар ҳама ҷо ҳузур дорад.





Ба назари мо мерасад, ки \bar{u} бо ҳеҷ коре машғул нест, аммо дар асл вай аз ҳама пуркортар аст.

Тӯри осмонӣ зич нест ва $g\bar{u}\bar{e}$ ҳама чизро аз худ мегузаронад; аммо аз вай чизе наметавонад берун шавад.





*Мардумеро, ки аз марг наметарсад, намешавад
бо марг тарсонд.*

*Мардумеро, ки омӯхтаанд, то аз марг битар-
сад, бо амале, ки метавонад бо марг поён ёбад, тар-
сондан мумкин нест.*

*Одамоне ҳастанд, ки вазифаашон куштан аст.
Онеро, ки ба ҷои ҷаллодон одам мекушад, ҷонишини
ҷаллод меноманд.*

*Ҷонишини ҷаллод ҳангоми куштан дасти худ-
ро захмдор мекунад.*





*Мардум ба ин далел гуруснагӣ мекашад, ки ан-
дози давлат берун аз ҳад бузургу вазнин аст.*

Маҳз ин боиси бадбахтии мардум аст.

*Агар давлат беш аз ҳад ғамхори мардум бошад,
мардум нофармон мегардад.*

Маҳз ин боиси нофармонии мардум аст.

*Ҳангоме ки одамон беш аз ҳад зиндагидӯст бо-
шанд, ба марг чун ба кори ниҳоят осон менигаранд.*

Ин аст сабаби безътиноии мардум ба марг.

*Ба ин далел, касе ки зиндагидӯст нест, оқил-
тар аз онест, ки зиндагиро дӯст медорад.*





Тифли навзод заифу нозук аст.

Часади мурда сахту инъитофнопазир аст.

Сабзаи нав латифу заиф аст.

Гиёҳи хушк сахту инъитофнопазир аст.

*Аз ин рӯ равшан аст, ки латифу заиф қобили
зиндагӣ ҳастанд.*

Артиши неруманд пирӯзманд нест.

Бастае аз шохаҳоро наметавон шикаст.

Қавӣ дар поён қарор дорад, заиф – дар боло.





Даои осмонӣ ба одаме монанд аст, ки зехро ба камон мекашад: одами қадбаланд камонро боло мебардорад, вале одами қадкӯтоҳ – нигоҳашро.

Одами беш аз ҳад доро бо зиён рӯ ба рӯ хоҳад шуд.

Одаме, ки аз бенавоӣ ранҷ мебарад, соҳиби сарвати беш аз ҳад хоҳад шуд.

Зеро Даои осмонӣ ҳамеша аз дороён меситонад ва ба бенавоён медиҳад.

Аммо Даои инсонӣ – баръакс: аз камбағалҳо мегирад ва ба дороён медиҳад.

Аз ин рӯ ҳар касе, ки чизи барзиёди худро ба тамоми ҷаҳон мебахшад, ӯ Даоро дорад.

Марди муқаддас бисёр кор мекунад, аммо аз кардаи худ наменозад; шоистагиро анҷом медиҳад, аммо онҳоро нодида мегирад, зеро вай намехоҳад фазилатҳои худро ба намоиш гузорад.





*Агарчи дар ҷаҳон аз об латифтару заифтар
чизе нест, об метавонад маҳкамтарин чизро хароб
кунад.*

*Дар ҷаҳон чизе нест, ки бар об пирӯз ояд, зеро
об латифтар ва заифтар аз ҷама чиз аст.*

*Нуктаи маълум аст, ки мавҷуди заиф бар мав-
ҷуди неруманд голиб меояд, латиф – бар қавӣ. Аммо
касе ин нуктаро эътироф намекунад.*

*Марди муқаддас мегӯяд: оне, ки аз подшоҳ мулк
ба инъом мегирад, хоҷа мегардад; аммо касе, ки
рафъи бадбахтии кишварро бар дӯш мегирад, вай
подшоҳи он мешавад.*

Садои ҳақиқат гӯшхарош аст.





Пас аз танаффури бузург нафрати андак боқӣ мемонад.

Касе, ки ҳатто заифтарин нафрат дорад, наметавонад барои шахси мавриди танаффур кори некеро анҷом диҳад.

Марди муқаддас ҳар касеро бар пояи савганд водор ба шаҳодат мекунад, аммо ба касе фишор намеоварад.

Одами ахлоқӣ ба савганд вафодорӣ мекунад, аммо инсони бадахлоқ – хиёнат.

Даои осмонӣ хешовандоне надорад, аз ин рӯ вай ҳамеша майл ба одамони нек дорад.





Азбаски давлати хурд аҳолии кам дорад, агар ҳам аслиҳаҳои хуби зиёде дошта бошад, он аслиҳаҳо бидуни истифодаю ниёз боқӣ мемонанд.

Мардуми чунин давлат ҳама гуна гайрату ибтикорро аз даст медиҳад ва, бидуни ин ки аз кишвар берун равад, ҳамон ҷо хоҳад мурд.

Агар он аробаю киштиҳои бисёре дошта, он ҳама бидуни истифода боқӣ хоҳанд монд.

Агарчи артишии хубе дошта бошад, наметавонад онро дар ҷое ба кор барад.

Мардуми ин кишвар бо бастанӣ таноб машгул хоҳад шуд, то бо он сарзаминиширо марзбандӣ кунад.

Агарчи мардуми ин кишвар хуб мехӯрад, зебо мепӯшиад, манзилҳои оромӯ бароҳат месозад ва зин-





дагии хурсандона дорад, аммо мавҷудияти он беҳуда аст.

Агарчи чунин кишвар ба ҳамсояааш ба гунае наздик аст, ки садои хурӯсон ва ав-ави сағонаш шунида мешаванд, робитаи он бо кишвари ҳамҷавор ҳаргиз барқарор нахоҳад шуд.





Садои ҳақиқат латофате надорад, аммо чизи латиф фиребост.

Инсони ахлоқӣ суханпардоз нест, вале суханпардоз дурӯггӯӣ аст.

Хирадманд бисёр намедонад, аммо касе, ки зиёд медонад, хирадманд нест.

Марди муқаддас молу коло захира намекунад. Агар ҳам захира кунад, – барои дигарон.

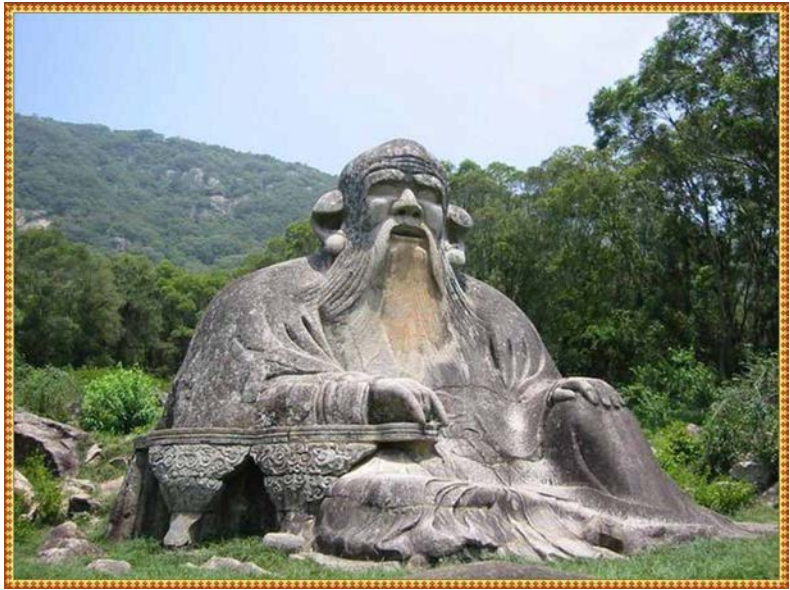
Вақте ӯ чизе дорад, ҳамаи онро ба дигарон тақсим мекунад.

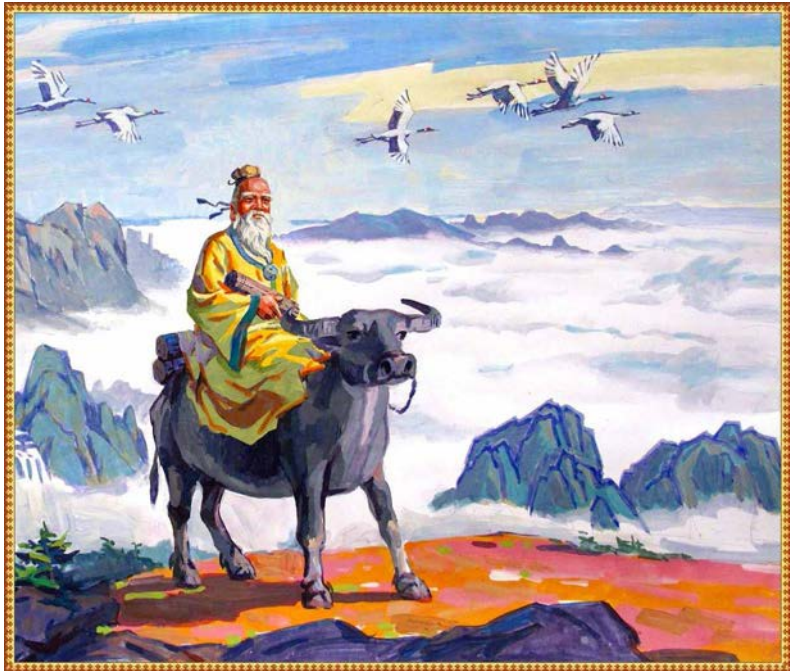
Бино бар ин захираи ӯ бештару бештар меафзояд.

Даои осмонӣ муфид аст: вай чизи барои одамон осебрасоне надорад.

Даои мардони муқаддас кори хуб анҷом додан ва пархоиш накардан аст.















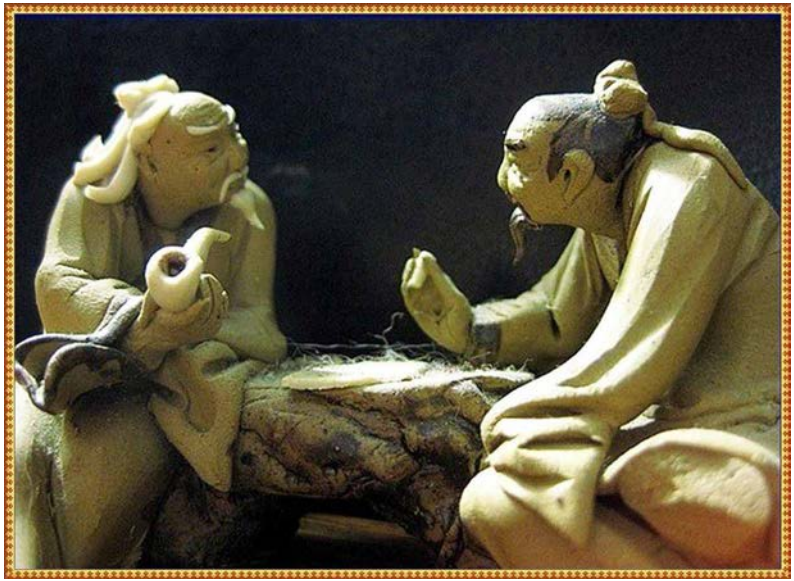






















Фехристи мундарича

Сухане чанд дар бораи Лао-Сзи	3
Дао дэ сзин. Китоби роҳ ва фазилат	22



Лао-Сзи
Дао дэ Сзин.
Китоби роҳ ва фазилат

Муҳаррир – Фарзод Сайидзода
Мусахҳеҳ – Ковус Воҳидзода
Муҳаррири техникӣ – Манижа Ғаффорӣ

Ба чоп 03.01.2020 имзо шуд. Ҷузъи нашрию ҳисобӣ 8,5.
Ҳуруфи адабӣ Times New Roman Tj. Супориши № 32.
Адади нашр 500.

Китоб дар Бунёди забони тоҷикӣ (форсӣ)
ба чоп омода шудааст.

ISBN 978-99975-56-69-1



9 789997 556691